

FOLKEHØGSKOLEN

SKAP:
FOLKEHØGSKOLEUKA
side 16

KRONIKK:
INGE EIDSVÅG
side 24

UTFORDRING:
KONSPIRASJONER
side 41

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET

Redaktør:
Øyvind Krabberød
ok@folkehøgskole.no
mob. 986 27 439

Send ros og ris til:
ok@folkehøgskole.no

Redaksjonsråd:
**Einar Opsvik, Dorte Birch, Angelina K. Christiansen og
Espen Bråten**

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september og
november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: **U Oslo (uoslo.no)**
Forsidefoto: **Midjourney / U Oslo**
Trykk: **United Press**
Papir: 200/100g Silk

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

FOLKEHØGSKOLEFORBUNDET
Postboks, 9140 Grønland, 0133 Oslo
Besøksadresse: Brugata 19, Oslo
tlf.: 22 47 43 00,
bankgiro: 8101.34.46466

fhf@folkehøgskole.no
www.folkehøgskoleforbundet.no
www.frilyntfolkehøgskole.no

Generalsekretær:
Angelina K. Christiansen
angelina@folkehøgskole.no
tlf: 959 60 115

Leder:
Einar Opsvik
Bakkevegen 36, 6150 Ørsta
einar@folkehøgskole.no
tlf: 971 76 112

Styremedlem:
Line Tirslaug
Torshaug folkehøgskole

Styremedlem:
Mariann Aaland
Buskerud folkehøgskole

Styremedlem:
Ronnie MAG Larsen
Follo folkehøgskole

Styremedlem:
Marianne Amundsen
Agder folkehøgskole

1. varamedlem:
Frida Isungset
Sogndal folkehøgskule

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Postboks, 9140 Grønland, 0133 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
if@folkehøgskole.no

Daglig leder:
Dorte Birch
dorte@folkehøgskole.no
tlf: 913 52 372

Fagpressen

INNHold

03 *Leder, Øyvind Krabberød*

04 *Portrettet –
Tore-Jarl Bielenberg*

08 *Pedagogisk inspirasjon
– Henrik Steffens*

10 *Pedagogisk hverdag:
MMA-linja, Torshus*

13 *Foto: Mer enn ord*

15 *Nordisk – demokrati*

16 *Folkehøgskoleuka*

20 *Jon Krognæs – intervju*

22 *Kokkens: Michael Waren*

24 *Kronikk – Inge Eidsvåg*

26 *Podkast – dannelsereise*

27 *Min sang – Johny Fosse*

27 *Petit – Brynjar Tollefsen*

28 *Nye rektorer*

30 *Spalte: Kjetils kurs*

31 *Kalender*

32 *Kunst: Tony Cragg*

34 *Bøker – Uten fasit*

35 *Bøker – Det blåøyde riket*

36 *Plateful – vil matsvinn til livs*

37 *Ny matkastelov på vei*

38 *Dorte Birch om karakterer*

40 *Bøker*

41 *Konspirasjoner*

47 *Arbeidslivet – fortrinnsrett*

48 *Lederen – Einar Opsvik*

49 *Nytt fra forbundet*

51 *Pedagogisk utvikling*

52 *Nytt fra informasjonskontoret*

53 *Internasjonalt utvalg*

54 *Folkehøgskolerådet – NOU*

56 *Baksiden: Tekst/diktstafetten*

LO SOM ARBEIDSGIVER: UFORSTÅELIG NEDLEGGELSE AV DERES FOLKEHØGSKOLE

– LO svikter sine ansatte, ungdommene og skolen, mener Benedicte Hambro, som har vært tillitsvalgt ved Ringsaker folkehøgskole fram til hun nylig gikk av med pensjon.

– *Hva er det som skjer?*

– Styret ved skolen har innstilt på nedleggelse av skolen. Det betyr permanent avvikling av skolen, bekrefter styreleder Kristin Sæther. Den endelige avgjørelsen skal tas av generalforsamlingen 28. august.

Administrasjonen fikk kniven på strupen av styret om at de måtte ha 35 elever for å kunne starte skoleåret i august. Det var en umulighet på så kort tid. Men rektor forteller at de hadde flere nye prosjekter i startgropa, blant annet en ny linje det ble stilt store forventninger til – «Politikk og strategi», et opplegg for ungdom fra Ukraina og et samarbeid med oppfølgingsstjenesten. Men dette forutsatte at skolen kom i gang.

Rektor Ingvild Tollehaug Jevne er sjokkert over den dårlige behandlingen de som en LO-bedrift har fått. De fikk beskjed om nedleggelse tre dager før skolestart, grunnet for få elever. – Hadde vi

fått beskjeden i januar hadde vi vel kunnet leve med den, men dette går rett og slett ikke an, sier en fortvilet rektor.

18. august skulle femten elever komme til skolestart. – Det er hårreisende å måtte gi elevene beskjed om at skolen ikke kommer i gang – tre dager før oppstart. Å stenge denne skolen er katastrofalt. Jeg er neimen ikke sikker på om fagbevegelsen skjønner hva de mister, sier Tollehaug Jevne til Fri fagbevegelse.

– Jeg er neimen ikke sikker på om fagbevegelsen skjønner hva de mister

På Facebook fanget vi opp følgene uttalelse av journalist Arnstein Lindstad: «Jeg er dypt rystet over at LO kan behandle sine ansatte på denne måten. Dette er noe av det mest reaksjonære og drøyeste jeg har hørt om fra en arbeidsgiver noensinne. Og arbeidsgiveren er altså LO. Helt utrolig!».

Benedicte Hambro tok den tunge jobben med å ringe elevene som hadde fått plass. – De ble både overrasket og skuffet og veldig lei seg. Noen foreldre ble rasende. Noe hun også er over situasjonen skolen ble satt i tre dager før skolestart.

Etter deadline i dag – ble det klart at generalforsamlingen holder fast ved vedtaket om å legge ned skolen ved Moelv. Det var en utslått rektor som formidlet budskapet. Det er høyst usikkert om det er andre muligheter for å redde skolen.

Det er et tap for hele folkehøgskolemiljøet at vi mister denne linken til fagbevegelsen. Historisk har det vært et svakt kompaniskap med arbeiderbevegelsen. Skolen har et engasjert personale som har hatt tro på at de kunne snu den svake søkertrenden – og ideer har det ikke manglet på. Nå ser det ut som flagget vaier på halv stang for folkehøgskolen som startet opp i 1939.

Øyvind Krabberød

**MAGASINET
FOLKEHØGSKOLEN**

Folkehøgskolen gis ut av Folkehøgskoleforbundet og er organisasjonens talerør overfor medlemmer, ansatte i folkehøgskolen, politikere, pedagoger og læresteder.

Bladet skal sette dagsorden, speile og kommentere aktiviteten i frilynt folkehøgskole og i organisasjonen ved å bringe aktuelt pedagogisk, politisk og kulturelt stoff til inspirasjon og debatt.

Folkehøgskolen legges ut på bloggen frilyntfolkehøgskole.no. Målet er å ha en vekselvirkning mellom blad og nett. Relevante blogginnlegg kan også tas inn i bladet.

Folkehøgskolen startet opp som Høgskolebladet i 1904 og er medlem av Fagpressen.

Magasinet redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.

KJEMPER

FOR

ET

FOLK

I FARE

Jeg leter litt før jeg finner fram til Tore-Jarl Bielenbergs leilighet. På Tøyen har han sin lille hule med bøker og rekvisitter fra et langt liv. En usedvanlig frisk og oppegående 88-åring, som stadig er på reise i viktige ærend, også internasjonalt.

Tore-Jarl Bielenberg er den eneste ikke-sigøyneren som er med i ledelsen av International Romani Union (IRU) og sitter i IRU-parlamentet. Han var med å starte foreningen i 1971 – i London, romenes første verdenskongress. Her ble også deres vakre flagg banket gjennom. 8. april feires dette over hele verden, også på Oslo rådhus vaier flagget deres denne dagen.

– Hvordan blir en norsk journalist engasjert i sigøynernes sak i så stor grad at han blir tatt opp i deres eget råd, skriver flere bøker om kulturen, og bruker mange år av sitt liv på å engasjere seg i deres sak? Vel, mye ligger i Tore-Jarls første møte med sigøynerne. Han var atten år da han første gang plutselig sto foran en campingvogn som sto parkert utenfor den gamle Østbanen i Oslo. Unge Tore-Jarl ble nysgjerrig.

– De inviterte meg inn, forteller Tore-Jarl, og jeg fikk te med epleskiver. Mannen i familien hadde tatovert inn en Z på armen, pluss et nummer. Jeg spurte hva tatoveringen betød, og han fortalte at Z-en sto for *Zigeuner* og nummeret var fangenummeret hans fra Auschwitz. Å være *Zigeuner* i Nazi-Tyskland var å ha enveisbillett til et gasskammer. Men noen ble reddet før de kom så langt. Også mannen i campingvognen.

På slutten av 50-tallet oppsøkte Bielenberg romá/sigøynere i flere europeiske land – han ble engasjert følelsesmessig og har siden vært tett på folkegruppen. – Det var en sjokkopplevelse å møte deres kultur og historie. De var stort sett analfabeter og ingen tok dem alvorlig. Det var en ganske annerledes historie enn det jødene opplevde etter andre verdenskrig.

SPRÅKMEKTIG

Bielenberg er vokst opp i Oslo og gikk på Møllergata skole, det ble ikke så mye videre skolegang på ham. Men dette har tydeligvis ikke lagt en demper på hans engasjement og arbeidskapasitet. Og interessen for kunst plukket han opp hjemme. Det var mange kunstnere i familien, ulike sjangre. Faren var pianist og spilte jazz. De drev med innramming av bilder, så der kom han i kontakt med mange uttrykk. Fattige kunstnere betalte ofte med bilder.

Nå er han en journalist, kulturarbeider, oversetter, forfatter og foredragsholder og har oversatt over 100 faglitterære og skjønnlitterære bøker til bokmål, fra språkene russisk, tysk, fransk, engelsk, svensk og dansk.

Han innrømmer et godt språkkøre. Lærte russisk utenfor skolen, og tok russisk grunnfag på en måned. Han var også noen måneder student ved Sorbonne i Paris – men har ellers sparsomt med formell utdanning.

Bielenberg jobbet som journalist og bodde fem år i Russland, var seks år i Paris og har også bodd i Praha og Stockholm.

Bielenberg behersker romanés dagligtale. – Det har en grammatikk som er tett på indisk - hindi. Romfolket har sine røtter i India og har underveis på sin vandring fått innslag fra andre språk – språket er en historisk veiviser på hvor de har reist. Med god velvilje forstår de ulike romkulturene i Europa hverandre, sier han.

GIFT MED RAYA BIELENBERG

Tore-Jarl forteller at romer har hatt det best i Russland. De var det første landet som anerkjente dem som egen folkegruppe. Katarina den store ville ha skattebetalere, og da livegenskapet ble opphevet i 1861 kom det ingen lover mot sigøynere. Med sin sang og dans var de spesielt populære hos adelen. Selv fant han sin tidligere kone Raisa «Raya» Bielenberg (Udovikova) der – hun er en sovjetiskfødt norsk skuespiller, sanger og danserinne, og et kjent formidler av sigøynerkultur i Norge. Hun ble født i en sigøynerleir, vokste opp under krigen i et tyskokkupert område og deretter i en etterkrigstid preget av stor nød og fattigdom, og ble senere tilknyttet sigøynertheateret Teater Romen i Moskva. Det er en lang og spennende historie. Tore-Jarl var gift med henne i 15 år fra 1967 til 1982.

På 60-70 tallet reiste paret rundt og formidlet kunst og kultur fra romás synsvinkel. Det ble mange skolebesøk og et vidt publikum.

Tore-Jarl forteller villig og innsiktsfullt. Her kan jeg saktens bli en stund. Kaffe serveres, og vi fortsetter samtalen på kjøkkenet hvor det er lunsj med salat og brokkolipai. Denne mannen ser ut til å beherske tallrike arenaer. Jeg snuser litt i bokhyllene hans, her er mye interessant. Han forteller at han har måttet kvitte seg med veldig mye – det er begrenset med hylleplass.

DE HAR BLITT MØTT MED FORDOMMER, BLITT FRATATT BARN, JAGET – OGSÅ ETTER VERDENSKRIGEN.

ROM/ROMA ELLER SIGØYNER?

– Dette er et vanskelig område, i International Romani Union bruker vi bare *rom/roma*, forteller Tore-Jarl. Men så har jeg et dilemma: Det er mange som heller vil bruke andre tradisjonelle betegnelser på seg selv når de snakker majoritetens språk. De franske sigøynere kaller seg *manouche* eller *gitan* og er i nær slekt med de tyske og nord-italienske *sintiene*. I Spania brukes *gitanos* eller *calé*. Og de russiske har vedtatt å kalle seg *tsygan* når de snakker russisk. Alt dette kan virke forvirrende, og derfor har jeg noen ganger valgt å bruke *sigøynere* som samlebetegnelse når jeg skriver og snakker norsk, selv om jeg har fått mye kjeft for det.

– Du kom sent på banen som forfatter? Sist nå i 2023 kom boka *Romá, kunstnere i kamp for et folk i fare*.

– Jeg føler jeg har levd mange liv, det har vært et aktivt virke. Nå ble det mulighet. Og jeg har et par til i hodet. Han har skrevet en roman fra oppveksten og tenker på å fortsette der. Nå reiser han rundt og presenterer sin nye bok – blant annet i bibliotek og kirker. Og han besøker gjerne folkehøgskoler, smiler han.

MØTT MED FORDOMMER

Som medlem i IRU reiser han mye – og er just tilbake fra en festival i Romania, hvor han også hadde opptreden på TV. Nå står snart Stockholm og Skopje i republikken Nord-Makedonia for tur. Presidenten i IRU holder til i Skopje.

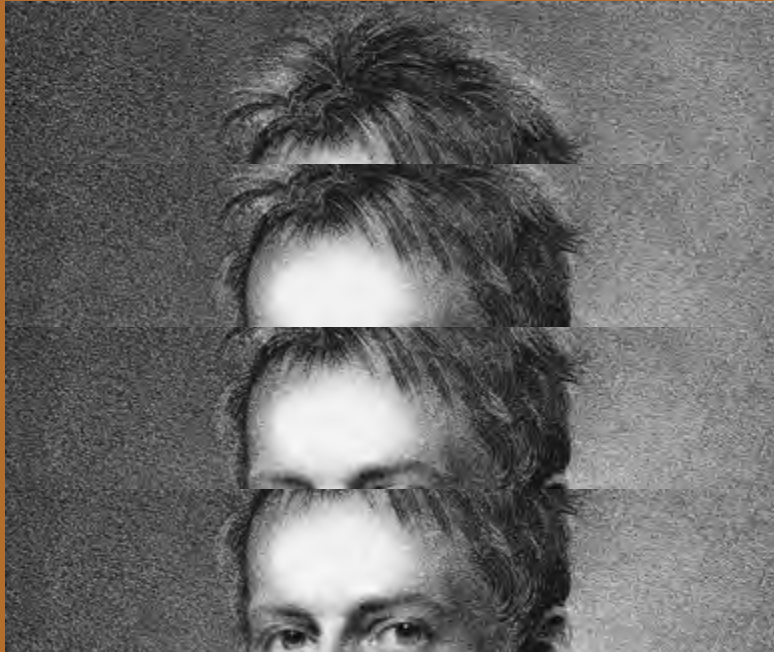
Unionen er viktig og er representert i over 40 land. Hovedkontoret er i Wien, men de har blant annet kontor i Geneve. De er også representert i New York (FN) og i Washington. – Det er viktig også å få med seg grasrota slik at en kan sette makt bak kravene, understreker han. Det er krevende å få finansiert arbeidet. De får støtte til en del prosjekter, men ikke til politisk arbeid.

Etter krigen var det krise i rom-miljøet. Sigøynernes skjebne under den annen verdenskrig er et av de mest grusomme og minst kjente kapitlene i historien om de nazistiske overgrepene. I alle fall ble minst halvannen millioner av folkegruppen tatt av dage.

De har blitt møtt med fordommer, blitt fratatt barn, jaget – også etter verdenskrigen. De har i stor grad vært en «hakkehøne» gjennom deres tusenårige historie i Europa. – Med den motstanden som romá har møtt er det jo et under at det er representanter for folkegruppen igjen, understreker han. Hans siste bok – *Romá, kunstnere i kamp for et folk i fare*, er sterk lesning. Her får vi del i og møter hans store kontaktnett i miljøet – særlig kunstnere. Men også dokumentasjon på den positive utviklingen som har skjedd de par siste tiårene. Det er mange romer som deltar i politikk (representert i Europa-parlamentet), i akademia, som gjør seg gjeldene i kunstlivet etc. Bielenberg synes det er oppløftende – det er som en revolusjon. Selvtilliten i folkegruppen har blitt styrket. – Det har skjedd en ren eksplosjon blant romene både organisatorisk og politisk, men særlig på det kulturelle området, sier forfatteren i sin siste bok.

Det var sterkt å møte Tore-Jarl Bielenberg. En sann humanist og en helt spesiell forkjemper for *Et folk i fare*. Mange takk!

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

HENRIK STEFFENS

– EN UKJENT KJENDIS

Professor Steffens inspirerer tilhørerne hans med entusiasme for frigjøringskrigen – Breslau 1813. Tressnitt etter et maleri av Arthur Kampf 1892.

KRISTIANIAS INTELLEKTUELLE OG KULTURELLE ELITE KOKTE NÅR STEFFENS KOM PÅ NORGESBESØK

Henrik Steffens (1773-1845), ble født i Stavanger 2. mai for 250 år siden. Kanskje kjenner du litt til han? Sjansen for at du ikke har hørt om han er faktisk større. Steffens ble sett på som en kosmopolitt og var en ledende intellektuell i et europeisk kunnskapsnettverket. Sammen med filosofen Schelling var Steffens med å forme en naturfilosofi for romantikken. Han bidro mer enn noen andre til romantikkens inntogsmarsj i Norden. Grundtvig kalte ham for «Lynildsmanden». Henrik Wergeland dedikerte sitt storslagne verk «Skapelsen, mennesket og Messias» til ham. Det samme gjorde dansken Adam Oehlenschläger med diktet «Guldhornene». Steffens ble professor, rektor og underviste ved en rekke tyske universiteter. Blant Steffens' tilhørere var kjente personer som Heinrich Heine, Karl Marx og Søren Kierkegaard. Han inspirerte storheter som Goethe, Schiller, Novallis, og J. Fichtes, men også store menneskemengder. Kristianias intellektuelle og kulturelle elite kokte når Steffens kom på norgesbesøk. Steffens var en begeistret og uredd formidler noe som ga ham mange fiender. At han var særlig kjent som en som oppildnet og beveget ungdommen ga ham også flere tilhengere.

Hvorfor skrev Grundtvig, på Steffens dødsdag, et hyllingsdikt som ga Steffens en himmelhøy status? Hva har denne romantikkens superstjerne egentlig med folkehøgskolebevegelsen å gjøre?

STEFFENS OG STAVANGER

I 1773 kom Steffens til verden i Stavanger og tilbragte sine første formative år der. Under familiens opphold i Stavanger startet Henrik sin far Hinrich Steffens, opp et av Norges første sykehus. Faren var en tysk feltskjær som hadde reist til Stavanger for å bekjempe endemisk syfilis. Moren, Susanna Christina Bang, blir omtalt som en nervøs og noe overspent kvinne. En omtale man jo ofte ga kvinner som hadde bestemte meninger på den tiden. Steffens skriver at hun hadde stor påvirkning på ham, selv om han brøt sitt løfte til henne om å studere teologi. Naturvitenskapen fristet for mye og særlig mineralogi og geologi. Steffens familie forlot Norge til fordel for Danmark da han var 6 år, men for resten av sitt liv skal han omtale seg selv som «nordmannen».

I 1803 skriver Steffens i *INDLEDNING TIL PHILOSOFISKE FORELÆSNINGER I KØBENHAVN* at "Her opstaaer endnu bestandig den Olie, som i de ældre Bierge ved Bedækning og Alder saa betydelig har forandret sig. (...) ved de oliede Substanser viser os Levningen af en forsvunden Vegetation, endnu slutter sig til den levende Vegetation, som et levende og virksomt Led, udmærker sig fornemmelig ved Kulstof og Vandstof, som det characteriserende i dens Blanding." At Steffens, ofte omtalt som universalgeni, også var geolog skulle vært grunn nok for å kalle et raffineringsanlegg, en oljeplatt-

form eller et oljefelt opp etter ham. Når dette allikevel ikke skjedde er det bare å rope hipp hurra og takk og lov for at petroleumsindustrien var for høy på seg selv og oljemørk. Takke for at de var så selvopptatte og kontekstløse. Takke for at de ikke trykket geologen Steffens til sitt klebrige bryst.

I sin biografi (et verk på hele 10 bind) beskriver Steffens ikke Stavanger mye, i motsetning til f.eks. Bergen, som får gjennomgå ganske kraftig. På den andre side skal det sies at inntil nylig har Stavanger heller ikke gjort særlig ut av at en av romantikkens mest lysende stjerneskudd ble født og døpt der. Når Stavanger var Europeisk kulturhovedstad i 2008 søkte under tegnede og noen andre om å lage en forestilling som het Steffens – reconstructed. Jeg husker ikke hva som stod i avslaget, men interessen for Steffens var heller laber. I de siste årene har det i fødebyen hans heldigvis vært en gryende interesse for Steffens. Det har vært avdekket veggmalerier, avholdt symposier, seminarer og Steffens salonger. I september i år arrangerer Universitetet i Stavanger en to dagers Steffens konferanse med tittelen: Henrik Steffens – The Prophet of the Anthropocene? Aftenposten hadde i mai en to-siders artikkel om Steffens med tittelen «250 år siden Norges første økofilosof ble født. Han stilte spørsmål som er mer aktuelle enn noen gang.» Ska sei, som vi sier i Stavanger.

FETTEREN TIL FOLKEHØGSKOLENS FAR

Når Henrik Steffens kommer til Danmark i 1802 og holder sine epokegjørende Københavnforedrag sitter en ung og begeistret Grundtvig i den tettpakket forelesningssalen og hører på. Forelesningene varte i to år og vi vet i dag at de i alle fall førte til to ting. For det første at han for evig ble nektet lærerstilling ved universitetet, og for det andre at han ga impulser til en ny epoke i Norden; romantikken. De to, Grundtvig og Steffens, hadde truffet hverandre før og skulle møtes igjen. Ikke bare delte de et åndelig felleskap, det rant også familiært blod i deres årer. Steffens og Grundtvig var fettere til hverandre. I Grundtvigs utvalgte skrifter står det

å lese «Den forskrækkelige Støj som min halvtyske Fætter gjorde på Ehlers' Kollegium, saa Regensen var falden ned [...] naar man vilde vide, hvad Poesi var, da skulde man bare læse Shakespeare og Göthe, hvem jeg aldrig havde hørt nævne, og vilde man have Begreb om Filosofi, da skulde man høre Steffens og læse Schelling.» Selv om Grundtvig senere skulle gå i strid med Shelling beholdt han sin aktelse for Steffens. I 1805 skriver Grundtvig at han takker Steffens «(...) ey blot for det meget deri indeholdne Gode, som især fordi det lærte Mig i Æstetiken at gaae frem paa samme Maade som i Theologien. Aldrig nemlig at erkende nogen Autoritet, vel have Agt for Andres Meninger, men dog stedse tænke selv, thi denne fra enhver Formel fjernede Frihed er det eneste, som kan danne sand Smag.» I 1806 skriver Grundtvig i dagboken « (...) saare stor er den Indflydelse disse Forelæsninger have i senere Tid havt paa min Idegang [...]», videre skriver han at om ikke en studentvenn hadde fått ham med på forelesningen "[...] havde Jeg rimeligvis nu tænkt langt anderledes end Jeg tænker.»

Langt senere, den 26. november 1824, ser Grundtvig tilbake på foredragene i København og skriver i et brev til B.S. Ingemann «Min historisk-poetiske Virksomhed i Grunden kun er en Fortsættelse af hans i 1803.»

NÅR ALT HENGER SAMMEN MED ALT

Steffens helhetssyn og talegaver kunne sette ild i publikum. Han var en intellektuell kapasitet som Europa fikk gleden av og i mindre grad Norge. Henrik Wergeland omtalte ham som «Norges bortblåste laurbærblad». Steffens søkte å vise en større sammenhengs-forklaring der alt hang sammen med alt. Steffens la fram sin naturfilosofi og sin tro på en dypere enhet mellom mennesket og naturen. Han fortalte om naturen som en levende organisme der mennesket var en integrert del av et større system. Han forfektet at mennesket ikke bare skulle observere og analysere naturen, men også utvikle en dypere følelsesmessig og åndelig forbindelse med den. Steffens bedrev sine naturstudier med dyp respekt for skaperverket og hans virke var å vise synteser i sine

ulike arbeider. Hans ideer om en balanse mellom menneske og miljø var en forløper for moderne økosofi og bærekrafts-tenkning. I en tid hvor vår største utfordring trenger samspill og samarbeid er Steffens sin streben etter helhet forbilledlig og aktuell.

Med Steffens egne ord, hentet fra København foredragene i 1803: «Allting består ved en uendelig harmoni. Jeg tør forutsette det her. De vil neppe nekte mig det; thi det forskjelligste, det mest motstridende består jo virkelig ved Siden av hinanden i en evig samklang - og hva er livet - naturens og menneskets, det blot fysiske og det tenkelige, annet enn denne harmoni av dissonanser?»

Når Stavanger Urban Folkehøyskole (StUF) skal skape sammenheng og forbinde dottene er det lett for oss å se noe vi vil gjøre. Steffens, Norges første økofilosof, født i Stavanger og fetter og influenser til Grundtvig, fortjener at vi arrangerer en årlig Steffens fest!

Geir Bakken, rektor ved Stavanger Urban Folkehøyskole

I vår artikkelserie om pedagogikk i folkehøgskolen, som startet med nr 1 2011 av magasinet, ser vi på hvilke inspirasjonskilder vi kan skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig.

Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Lena Sendstad har skrevet om Kaospilotene. Olav Klonteig fulgte opp med en artikkel om den amerikanske psykologen Jerome Seymour Bruner. Rune Sødal har belyst Møtet hos Friedrich Bollnow, mens Tore Haltli tok for seg Paulo Freire og bankmetoden. Øyvind Brandt har skrevet en artikkel om montessoripedagogikken. Sigurd Ohrem presenterte filosofen Arne Næss og hans lekne livsfilosofi. Øyvind Krabberød tok for seg prosjektarbeid som pedagogisk virkemiddel. Lena Sendstad skrev om lek og læring, med Lego som eksempel. Odd Haddal besøkte Alverno College i Wisconsin. Benedicte Hambro skrev om kunsten å bruke fortellinger til oppdragelse og dannelse. Sigurd Ohrem så på dialog i lys av Ricoeur og Gadamer. Einar Opsvik presenterte ideen om at læring skjer mellom mennesker – sosialkonstruktivistisk læringsteori. Lev Vygotskij ble belyst av Sindre Findal Vinje. Øyvind Brandt ga oss et innblikk i John Deweys tanker, mens Øyvind Krabberød skrev om Summerhill-bevegelsen i England. Odd Haddal formidlet Jesus som pedagogisk forbilde. Lærer ved Solborg folkehøgskole, Geir Ertzgaard, lot seg inspirere av filosofen Søren Kierkegaard, mens Sigurd Ohrem så på Sokrates og dialogen. Inge Eidsvåg ga oss et innblikk i sitt pedagogiske ideal – Alf Prøysen. Øyvind Brandt belyste lekfolkkonferanser som metode. Sindre Vinje tok for seg aksjonsforskning i et historisk lys. Willy Aagre skrev om legenden Anna Sethne. Øyvind Krabberød gravde i Nils Christies tankegods rundt pedagogikk, mens Synne Platander ga oss et innblikk i playbackteater – et moderne leirbål. Filosofen Michael Noah Weiss skrev om filosofisk praksis. Sigurd Ohrem besøkte Camphillbevegelsen og Vidaråsen, mens Arild Mikkelsen ga oss et innblikk i den danske filosofen K.E. Løgstrup sin tankeverden. Sigurd Ohrem tok for seg den såkalte Waldorf- eller Steinerpedagogikken, mens Kim Sivertsen fra Nansen Fredscenter skrev om deres dialogmetode. Knut Arild Melbøe gjorde et reformpedagogisk streiftog, mens Mai-Evy Bakken gikk inn i Hans Børli's tankeverden i jubileumsåret for dikteren i 2018. Øyvind Krabberød åpnet opp døren til Levande verkstad som metode og tankegang, og skrev om arbeidets pedagogikk og franske Célestin Freinet. Turid Ulven presenterte tenkningen til svært aktuelle Gert Biesta. Øyvind Krabberød tok for seg det radikale skoleprosjektet Forsøksgruppen i Oslo. Debattformen FRIROMMET, ble belyst av Tore Haltli, mens Sigurd Ohrem skrev bredt om reformpedagogikken i Norge. I magasinet nr 4 2019 skrev Angelina K. Christiansen en utdypende artikkel om Montessorimetoden, som ble etterfulgt av en artikkel om den sveitsiske pedagogen Heinrich Pestalozzis pedagogiske tanker – av Øyvind Krabberød. Arild Mikkelsen skrev så artikkelen; Jürgen Habermas, Grundtvig og folkehøgskolen. Einar Opsvik søkte tilbake til renessansen og belyste Dante som pedagogisk inspirasjonskilde. Wolfgang Klafki, dannelsespedagogikkens jordmor, ble belyst av Geir Ertzgaard. Tore Haltli skrev så to artikler om brasilianeren Paulo Freire, hans pedagogiske univers og filosofi. Arild Mikkelsen fulgte så opp med en artikkel om Emmanuel Levinas som samtalens fornyer. Geir Ertzgaard skrev videre om Johann Amos Comenius, mens Turid Ulven gikk dypt inn i steinerskole- og steinerpedagogikk. Så skrev Øyvind Krabberød om Ivan Illich' sine radikale skoletanker – det skoleløse samfunn. Inge Eidsvåg skrev om Ludvig Holberg – En pedagog forut for sin tid. Tor Grønvik fulgte så opp med artikkel om folkehøgskolepioneren Christen Kold. Inge Eidsvåg skrev så videre om Christopher Bruun – skolemester og skolebygger. Han fulgte opp med å presentere Halvard Grude Forfang, mangeårig rektor ved Nansenskolen, som et pedagogisk forbilde. Willy Aagre presenterte fire pionerer innen reformpedagogikk – Anna Sethne, Anna Rogstad, Mosse Jørgensen og Nils Christie. Arild Mikkelsen skrev om den italienske filosofen Giorgio Agamben. Nå skriver Geir Bakken om Henrik Steffens, mineralog og naturfilosof.

PEDAGOGISK HVERDAG:

TORSHUS FOLKEHØGSKULE – MMA-LINJA

Dette er en folkehøgskolelinje hvor vi har hovedfokus på MMA, som er en forkortelse for Mixed Martial Arts. I MMA blander vi kampsporter som bryting, boksing, kickboksing, thaiboksing, jiu jitsu og judo. Hverdagen til elevene består i stor grad av å trene mye på disse forskjellige kampsportene, men vi varierer også med innslag av teoretisk treningslære og ernæringslære. Ideologien i kampsport er disiplin, selvkontroll, respekt for andre og det å kunne finne positive aspekter av livet å jobbe mot. Dette er noe som passer perfekt inn i folkehøgskolens filosofi. Vi gir ikke elever karakterer, men bygger karakter i eleven.

Jeg ønsker å vise elevene at man kan finne sin indre champion uten at man trenger å være champion blant de andre i kampsportrommet. Det som gjør kampsport til en god folkehøgskolelinje er fokusset på det å jobbe i et team og gjøre hverandre gode. Man kan ikke ha fokus på kun seg selv i kampsportrommet, men man trenger å jobbe sammen med andre for å oppnå individuelle mål som hver enkelt elev setter seg. Noen vil kanskje bli profesjonelle og jobber hardt mot å bli veldig gode, mens andre elever vil kose seg på skolen for å ha det gøy, og heldigvis finnes det plass til alle! Det at noen elever starter med mye erfaring og noen starter som nybegynner gjør at de med mer erfaring kan hjelpe nybegynneren, samtidig som det er mye læring i det å lære bort teknikker.

VI GIR IKKE ELEVER KARAKTERER, MEN BYGGER KARAKTER I ELEVEN.

TRIVSEL SOM FELLESFAG

På Torshus folkehøgskule sier vi alltid at vi skal ha trivsel som fellesfag, og det viktigste for oss er at elevene går ut av året med en god følelse av at de har trivdes i skolehverdagen. Derfor legges MMA-linja opp forskjellig for hvert år, etter hvordan kullet er. Det er nettopp dette som er så fint med folkehøgskole: Lærere og elever kan sammen forme året, og siden kullene er så forskjellige blir hvert år unikt.

Vi tar hensyn til utgangspunkt, interesser og forventninger. Samtidig prøver jeg å utfordre elevene på forskjellige plan så de skal vokse litt mer i løpet av året, men fortsatt trives i disse utfordringene. Det er dette som skaper den viktige mestringsfølelsen! Det som er felles for alle år er at lærer og elev har respekt for hverandre, og

at vi jobber sammen hver dag for å skape et godt læringsmiljø og kampsportmiljø. Først lærer elevene det mest grunnleggende i MMA, og etter hvert blir de med på å forme skolehverdagen - i stor grad. Når elevene begynner å bli varme i kampsportrommet begynner de å ha oppvarming for de andre elevene, og etter hvert får de også muligheten til å undervise selv i linjefag.

LÆRERROLLEN

Å være lærer i kampsport krever noen ganger at man er nødt til å være autoritær. Et eksempel er når elevene skal sparre, som en form for øving til å gå kamp. Da slår og sparker man mot hverandre, og for at ingen skal føle seg utrygg i en slik situ-

asjon må jeg stille strenge krav til hvor hardhendt det er tillatt å være. Derfor er det null sparring den første tiden, og full stopp i sparring i en uke om man bryter reglene om å slå for hardt (dette skjer sjelden). Selv om man kan være en demokratisk lærer i klassemiljøet så er det veldig viktig å være autoritær på dette punktet. I tillegg er det alltid en fare for utestengelse og gruppering i en klasse som holder på med sport når nivået er så varierende. Det er derfor viktig for meg å vise elevene at alle har forskjellige mål og utgangspunkt, og fremme dette som en positiv mulighet for læring.

Tekst og foto: Endre Kristoffersen, lærer på MMA-linja

ENDRE KRISTOFFERSEN

er lærer på MMA linja, har konkurrert i kampsport i 10 år og er fremdeles aktiv utøver. Han er regjerende norgesmester i kickboksing fullkontakt K1 og har tittelbelte som Berserk K1 Champion. Han har også noen gull i open Jiu Jitsu turneringer. Han har jobbet på Torshus som lærer i 5 år. Det som er spesielt med Endre er at han har vært både elev og stipendiat på Torshus.

Mer enn ord

Foto: Vilde Blom

Fotografier er flate, rare og ofte små. De er vanskelig, kanskje umulig, å forstå hvis man ikke selv har sanselig erfaring med de objektene som er avbildet. De har knapt noen evne til å aktivere kunnskap i seg selv alene. Du må ut i skogen sjøl.

Peder Pedersen

NOTERT

VI SNAKKER LITE OM ÅND I VÅR TID

Mennesket er også ånd. Men vi snakker lite om ånd i vår tid. Da tenker jeg ikke på en guddommelig, ekstern ånd, men på de menneskelige anlegg som handler om et åndsliv, om tanke, estetikk, kunst og andre kulturelle uttrykksformer. Det er på tide å sette åndsmennesket i sentrum for tilværelsen igjen. Ikke for å ignorere strukturelle og materielle forhold, men for å utfylle dem.

Åste Dokka i Vårt Land

STORDALEN: INGEN SVEITS-EXIT

Det siste halvåret har spørsmål om skattenivået og norske milliardærer som flytter til Sveits preget den politiske debatten. Kritikken har haglet begge veier, og ordskiftet er blitt hardere. Investor Torstein Tvenge har sagt at det er «forferdelig å bo i Norge nå». Mens LO-sjef Peggy Følsvik har anklaget Kjell Inge Røkke for å ha fylt frakkeføret med mest mulig penger før han rømte landet, har SV-leder Kirsti Bergstø uttalt at Røkke ranet kysten og stakk av til Sveits.

Sjølvs har Stordalen senior ingen planer om å flytte:

- Det kommer aldri til å skje.

Han vil heller være med på å påvirke rammebetingelsene her hjemme.

- Vårt marked er Norden. Vi skal virke og dø i Norden. Det store bildet er: Vi lever i verdens beste samfunn. Den amerikanske drømmen har vært død de siste 30 årene, men den nordiske drømmen lever. Den regionen som har gitt oss mulighetene, skal vi være med å kjempe for videre.

- Men det må jo ha vært en diskusjon for dere også?

Stordalen vifter bort spørsmålet, så perlene dingler frå de semskede jakkeermene.

- Det har aldri vært et tema. Ingen av barna har sagt, «fatter'n vurderer vi å flytte?» Det ville vært en stor skuffelse om det hadde skjedd, for da har de virkelig ikke forstått kjernen av kva vi driver med, sier Petter Stordalen.

Dagens Næringsliv

SKJEBERG – Å VERE ANNLEIS VART AKSEPTERT

Eg flytta altså frå området som eit homofilt mobbeoffer med funksjonsnedsettingar, i utakt med dei andre på min alder.

Alt som var feil med meg i Brumunddal, var fint det året eg gjekk på folkehøgskule i Skjeberg i Østfold. Å vere annleis vart akseptert og feira der. Eg var ikkje den einaste opne skeive der, eg var ikkje den einaste med rar musikksmak eller andre kulturelle preferansar heller.

Mange frå folkehøgskulen flytta til Oslo etter skuleåret. Venner frå brumunddalsområdet hadde alt flytta hit. Då eg, etter folkehøgskulen, også flytta til Oslo, var eg difor alt anna enn einsam.

Bjørn Hatterud (46) – frå hans siste bok – Blokka på Bjerke

HAVET BLIR VARMERE

Verdenshavene blir varmere og varmere. – Havet motvirker ikkje lenger klimaendringene, sier professor i marin økologi økolog Marit Reigstad.

Fram til nå har verdenshavene hatt en nedkjølende effekt på klimaendringene. Men nå forsvinner den beskyttende havisen i nord. Svalbard-området er det stedet i verden der temperaturen øker raskest.

De siste månedene har det nordlige Atlanterhavet opplevd en hetebølge. Også strømmene i dyphavet er betydelig varmere enn normalt.

– Dette overgår de verste prognosene for endring av klimaet i denne regionen.

Klassekampen

Å KJENNE SEG HJEMME I DEMOKRATIET ER JOBB NUMMER EN!

Folkehøgskolens fremste formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Da skolene startet opp var hensikten å myndiggjøre elevene for deltakelse i demokratiet, i folkestyret, et av de grunnleggende formålene. I dag, nærmere 160 år senere, kan vi fortsatt peke på dette formålet som grunnleggende. Etter min mening bør det også faktisk være det viktigste formålet for folkehøgskolene framover.

HVORFOR SKAL FOLKEHØGSKOLENE FOKUSERE PÅ DEMOKRATISK DELTAKELSE?

Undersøkelsen *Global Democracy Weakens in 2022* som ble lagt fram i november 2022 viser at halvparten av verdens demokratier er i ferd med å forfalle. Forfallet synliggjøres gjennom alt fra innstramminger av ytringsfriheten til synkende deltakelse og tillit i valg. Pandemi med påfølgende økonomiske krise, krig i Ukraina og global resesjon har ikke bare ført til at demokratier har veltet, men har også fått bestående demokratier til å vakle. Selv USA står på listen over demokratier i forfall. Vi husker alle angrepet på kongressen 6. januar 2021 som et uvirkelig, men synlig tegn på at noe er riv ruskende galt.

HVA HAR DEMOKRATIER I FORFALL MED FOLKEHØGSKOLEN Å GJØRE?

Når dette skrives, er Arendalsuka akkurat over. Flere av debattene i Arendal satte demokratisk deltakelse på dagsorden. Det ble pekt på at økonomisk og sosial ulikhet og opplevelse av å falle utenfor, gjør at særlig unge menn (i mindre grad enn unge kvinner) deltar ved valg. Et økende antall unge menn føler seg utenfor og deltar ikke på de demokratiske arenaene.

Folkehøgskolenes formål går hånd i hanske med utfordringene vi som samfunn står overfor. At unge mennesker faller utenfor og føler seg utenfor, er ikke bare uheldig for dem selv, men også uheldig og farlig for samfunnet, for oss. Landet vårt trenger et aktivt, oppegående og opplyst demokrati der alle kjenner de kan delta og der de bidrar med gir mening.

Et folkehøgskoleår er en arena der unge «tvinges» til å være sammen 24/7. Det tette fellesskapet gir unike muligheter til å teste egne meninger og lytte til andres, provosere selv og la seg provosere, luften frustrasjoner og reflektere sammen over store og små spørsmål.

NORDISK SAMARBEID FOR DEMOKRATISK DELTAKELSE

Nordisk Folkehøgskoleråd er i ferd med å sende inn en stor Erasmus+ søknad. Søknaden handler om å se på hvordan folkehøgskolene i Norden kan være en arena for utprøving av metoder for å styrke demokratisk deltakelse. Det er ikke klart om søknaden vil gå igjennom, men det vil være et spennende prosjekt om en får midler. Uavhengig av om de nordiske folkehøgskolene får delta i et Erasmus-prosjekt eller ei, vil det være viktig at folkehøgskolene fokuserer på hvordan vi kan få ungdom til å finne mening i å delta i demokratiske prosesser framover. Vi vet at unge kan bruke mye tid på nettsider som bidrar med falske nyheter og påvirker til radikalisering. Vi har flere eksempler på dette i vårt eget land dessverre. Dette må vi være med på å motvirke.

MÅ JOBBE MOT UTENFORSKAP

Barnehage og skole og lokalsamfunn har et ansvar for å forebygge utenforskap. Samtidig vet vi at vi ikke lykkes godt nok med dette. I en analyse av valgdeltakelse viste Institutt for samfunnsforskning til en overraskende stor nedgang i antall unge menn som velger å ikke delta i valg. Dette er en stor bekymring som også vi i folkehøgskolene bør ta del i. Folkehøgskolenes formålsparagraf gir oss en mulighet til å ta en unik plass i arbeidet for økt demokratisk deltakelse. Folkehøgskolene må vise at vi fortsatt er det skoleslaget der elevene myndiggjøres for deltakelse i demokratiet. Vi må også være det skoleslaget som er best på å jobbe aktivt for inkludering og mot utenforskap.

Anne Tingelstad Woien,
daglig leder i Folkehøgskolerådet

På Folkehøgskoleuka: Øyvind Krabberød

Ekstenværet «Hans» raste i Sør-Norge disse dagene, de fleste deltakerne kom seg fram, men hele landet var preget av hendelsene. Sørlandet ble ikke så hardt rammet, men utegrilling, bading, utekino og utflukter ble det ikke så mye av. Men dagene bød på rikelig med faglig innhold og sosialt fellesskap – med et vertskap som virkelig stilte opp og la alt godt til rette.

SKAP Kreativ Folkehøyskole er ny i folkehøgskolebuketten – den ble startet i 2016. Nå var den en av flere som ønsket å arrangere dette viktige arrangementet i frilynt folkehøgskole. Det var totalt 80 deltakere, og her var det god stemning og mye input å hente. Og selv om sola ikke var så gjestmild var det mange som tok seg en vandretur, morgenbad eller en flanerte i den idylliske hvite sørlandbyen.

Det var et rikt utbud av kurs for både nye og erfarne ansatte i folkehøgskolen:

- Kurs for nye lærere
- Kurs for nye skoleledere
- Praktisk personale, en ressurs utover eget fagfelt
- Å spille hverandre gode - teaterkurs
- Krenkorama
- Kreativ Mix
- Uten fasit

2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2

CAROLINE HARNESK (39) – STAVANGER URBAN FOLKEHØGSKOLE

Administrasjon- og økonomileder
FHS-uke nummer: 2

Med på:

Uten fasit og Krenkorama

Høydepunkt:

Quizen var magisk

Hva tar du med deg?

Gode samtaler og erfaringsutveksling har vært flott.

DAGER TIL INSPIRASJON

Kurset for nye lærere gikk over fire dager, de andre over to dager. Noen deltok på to kurs og var med hele veien. På folkehøgskolevis var det felles start på dagene, allsang, ord for dagen, foredrag og små innlegg. Det var også god tid til mingling og ikke minst middag og kafepub på kvelden. Under quizen mandag sto stemningen i taket.

Onsdag fikk forsamlingen to korte foredrag av Øyvind Brandt og Jon Krognes med tema; perspektiver på danning. Erfarne Jon med 28 års fartstid som rektor på Toneheim, og som nå går av med pensjon – ga folket denne oppfordringen: «Elevene må settes i situasjoner der danning skjer – folkehøgskolen er og må være analog. Danning og sosialpedagogisk arbeid er rett og slett folkehøgskolens gull». Mye å ta med seg videre fra disse innleggene.

Siste aften var det duket for fest med nydelig grillmat, innslag fra nye lærere, sang, gode samtaler og dans.

Oppsummert: Et flott gjennomført arrangement hvor vertsskolen med rektor Hanne Christine Seyffarth-Fuglestveit og assisterende rektor Anne Berit Andøl i spissen gjorde maksimalt for å gi deltakerne et flott opphold – med god hjelp av et topp personale og festivalsjef Espen Bråten Kristoffersen. Og gode samtaler, sang og god stemning blir det jo alltid der folkehøgskolefolk møtes.

Anbefaling: Gå ikke glipp av Folkehøgskoleuka 2024 – den skal også arrangeres av SKAP i Mandal. Kanskje med solgaranti? Det er bare å melde sin interesse!

2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2 PÅ UKA 2

BENDIK GULDBRANDSEN (32) – KARMØY FOLKEHØGSKULE

Lærer Fokus Asia og BRO Afrika
FHS-uke nummer: 2

Med på:

Teaterkurset og Krenkorama

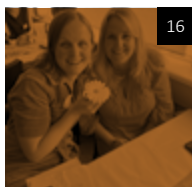
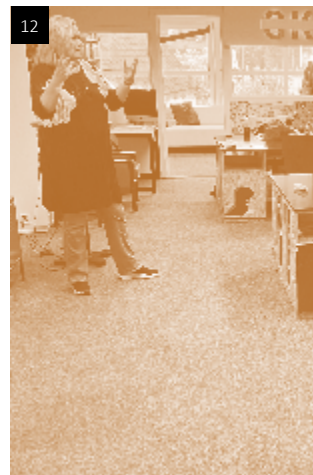
Høydepunkt:

Festen! Dessuten har jeg gått ut av min komfortsone, det har vært skummelt, men jeg har turd å stå i det. Det var en stor opplevelse.

Hva tar du med deg?

Møtene med alle folkehøgskolemenneskene. Fint å se utover egen skole og hente impulser fra andre. Disse samlingene er viktige – vi trenger å samkjøre hva en folkehøgskole skal være.

1. SKAP folkehøgskole i Mandal startet opp i 2016. Nå tok de imot Folkehøgskoleuka som Folkehøgskoleforbundet arrangerer i august hvert år. 2. Teaterkurset – *Å spille hverandre gode*, ledet av Anethe Alfsvåg – lærer på Romerike folkehøgskole. 3. Flott skole som var vertsskap for Folkehøgskoleuka. 4. Jakob Beranek, nytilsatt lærer ved Romerike folkehøgskole. Orkesterdirigenten dro lasset i allsangen. 5. Morgensamling. 6. Øyvind Brandt ledet kurset – *Uten fasit*. Han bidro også med forelesning i plenum med dannelsesperspektiver. 7. Assisterende rektor, Ann Berit Andøl, fortalte om SKAP-prosjektet. 8. God stemning under quiz-seansen mandag. 9. Quizmaster Siren Salthaug med stort engasjement. 10. Intenst arbeid i quizjuryen – Espen Kristoffersen, Irene Lauen og Angelina Christiansen. 11. Jon Krognes er avgående rektor ved Toneheim folkehøgskole. Han bidro på kurs for nye skoleledere og med foredrag om dannelsesperspektiver i folkehøgskolen. 12. Informasjonskontoret for folkehøgskolen (IF) med Dorte Birch i spissen holdt kurs om markedsføring. 13. Kurs for nye lærere ledet av Kjetil Hallre og Tor-Erik Moen. 14. Supert vertsskap på Folkehøgskoleuka – med rektor Hanne Christine Seyffarth-Fuglestveit i spissen. 15. Været var ikke helt på lag disse dagene, men noen slo til med morgenbad. Sjønsanden i Mandal kan ikke mange måle seg med. 16. God stemning under festmiddagen – f.v. Lina Hultin fra Hardanger folkehøgskule og Kristin Smith fra Ringerike folkehøgskole. 17. Festmiddag med topp stemning: f.v. Maria De Fatima Nunes Ferreira Alexandre, Stavanger Urban, Anna Jensen, Hardanger og Yuki Smedsrud, Hadeland. 18. Super ledelser av festmiddagen med Aslak Dahle – friluftslærere og filosof ved Fjordane folkehøgskule. 19. Grillmat og stødig ledelse av kjøkkensjef Michael Waren. Flott levert av kjøkkenet disse dagene.

TALE I MANDAL: BENEDICTE HAMBRO BLE TAKKET AV

Til saman i folkehøgskulen er vi mange som utfører eit stort spekter av arbeid, alle utfyller kvarandre i ulike roller og posisjonar. Vi skal vere ein heilskap tilsaman. Det er likevel nokre som utmerkar seg, og som er meir synlege i landskapet, og som alle vi andre drar vekslar på.

Benedicte Hambro har ikkje berre brukt mykje av si yrkeskarriere i folkehøgskulen, men ho har også vist eit heilt spesielt engasjement, - og står på for fullt til siste slutt. Under festmiddagen i Folkehøgskoleuka på SKAP Kreative Folkehøyskole vart Benedicte gjort ære på med tale og blomar. Ho ble hylla for sitt smittande engasjement og sitt tilsynelatande alltid optimistiske og gode humør. Ho får andre til å kjenne seg velkomne og er alltid interessert i andre menneske og det arbeidet den einkilde står i. Det betyr ikkje at Benedicte er rund i kantane eller er vag i sine standpunkt, ho er tydeleg på kva ho meiner og står for, og fullstendig uredig i å fremme sine synspunkt.

Det som kanskje aller mest er synleg er hennar store kreative evner. Dette har m.a. ført til utgivelse av fleire bøker med matnyttig innhald. I desse bøkene har ho eit tydeleg dannelsesperspektiv som reflekterer kjennskap til dei store linjene, historia og visjonane, men som i første rekke vender seg til dei som arbeider «på golvet», ho ser arbeidet nedanfrå og frå elevane sitt perspektiv. Slik maktar ho å omsette folkehøgskulen sine idear til konkret handling, og praktisk metodikk. – Til glede for alle oss andre.

I tillegg er Benedicte ein glitrande forteljar som fasinerer og kan målbinde sitt publikum med historier som genererer tankar og gir dannelsesperspektiv. Ho kan verkeleg bruke det levande ordet som verktøy i møtet både med elevar og med kollegaer. På Folkehøgskoleuka har ho bidratt med eit nyskapande kurs; «Krenkorama», dagsaktuelt for alle skular som opplever vanskar knytt til krenking, woke og kansellering.

Folkehøgskoleforbundet vil takke for alt du har gitt og ynskje deg lukke til vidare!

Einar Opsvik

JON KROGNES:

GIR SEG ETTER ET LANGT LIV I FOLKEHØGSKOLEN

Etter 28 år som rektor ved Toneheim folkehøgskole, har Jon Krognès (64) bestemt seg for å tre tilbake. Siden starten i 1995 har han loset over 3.500 elever gjennom folkehøgskolen på Hamar.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Før han kom til Toneheim var Krognès i fire år rektor på rockeskolen Trøndertun folkehøgskole. Krognès er utdannet i klassisk gitar ved Norges musikkhøgskole, men la tidlig bort gitaren til fordel for undervisning og lederjobb. Han begynte sin folkehøgskolekarriere som musikk lærer og leder for musikklinjen ved den svensk-finske folkehøgskolen i Haparanda, der han måtte undervise på svensk og finsk.

De siste årene har Jon vært plaget av en autoimmun sykdom – som fungerer dårlig sammen med stress. – Jeg trives med elevene og vil være med i det som skjer, det klarer jeg ikke på samme måte lenger.

AVSKJEDSFORSTILLING

Rektoren forteller om en skolens time han hadde med elevene sist vinter der han spurte: Hva gjør oss verdifulle som mennesker – midt i prestasjonsjaget. – For første gang i min karriere laget jeg en vise – *En helt vanlig dag?* – En elev spurte om å få lage et korarrangement til visa. Det ble en sang på avslutningsforestillingen, med bilde av Jon på «kanten av stupet» – det ble en flott avskjed, smiler Jon.

Jon Krognès har vært en aktiv og synlig mann i folkehøgskolelandskapet. Han satt i styret for Informasjonskontoret i fire år

og mange år i økonomiutvalget. Han har også i en årrekke representert folkehøgskolene i arbeidsgiverorganisasjonen Virke.

Rektoren har også hatt en tydelig stemme i spaltene i dette magasinet. – Jeg er ingen kunstner med ord, og kan buse litt ut – og kan være mer krass enn jeg egentlig mener. Sist med kommentarer til NOUen. Men jeg har en bekymring nå etter framleggelsen – at vi blir tvunget til å «måle og veie» elevene – også de økonomiske konsekvensene av forslagene som kom med utredningen.

Toneheim er iblant blitt beskyldt for å være i overkant opptatt av prestasjoner og for å hjelpe ungdom på karriereveien, være elitistiske. Men Jon Krognès understreker at folkehøgskolen har noen grunnleggende verdier. – Vi skal jobbe med å utvikle mennesket, ellers blir alt bortkastet. Vi har hatt plass til ulike mennesker på Toneheim – og er på ingen måte homogene. Vi er litt rare – både elever og ansatte her på skolen, humrer Jon.

SYSTEMATISK REKTOR

Jon Krognès er kjent for å være systematisk i sin rektorrolle, og for sin interesse for økonomi – han håndterer gjerne store regneark. – Jeg er interessert i å få ting til

å fungere – handle rett, det er for å gjøre gode ting. Når elevene har fått med seg det som har blitt sådd gjennom skoleåret – da er de klare for veien videre, understreker han.

Rektoren har et par ganger tatt en lengre pause for å puste ut, men innrømmer at det har vært lange arbeidsøkter – og at han nok har rikelig med timer på «overtidskontoen».

Nå venter en annen hverdag på den erfarne lederen. – Jeg tror det blir bra, men kommer nok til å få sosial abstinens – jeg er vant til omgås mange mennesker og ha elevene rundt meg. Jeg kommer til å savne salskursene jeg har holdt – og elevene som hjalp meg.

Han skal fortsette å bo på Hamar. – Kona gleder seg til at jeg går av – hun er fem år yngre. Nå skal det bli god tid til å lage middag hver dag. Og så skal jeg jobbe litt som mental trener for Bilspportforbundet – det blir også plass til praktiske gjøremål hjemme og på hytta – og ikke minst tid med barnebarna, avslutter Jon Krognès.

... før han legger til; håper ikke den nye rektoren likner på meg – skolen trenger noe annet nå.

Eksklusiv mulighet til alle
lesere av Folkehøgskolen

HVER TIENDE BOK PÅ KJØPET!

Send din bestilling til fhf@folkehogskole.no

(Tilbudet gjelder kun ut 2023. Merk e-posten med "tilbud")

NOTERT

MARIANNE BORGEN

Hele livet har hun hatt denne ene besnærende tanken: Fellesskapet skal sørge for at alle får mulighetene til å utfolde seg. Og med det følger et ansvar om å gi tilbake til fellesskapet.

– Har du aldri blitt motløs?

– Nei, vet du hva, det er nesten motsatt for meg. For hvert barnebarn jeg får, blir jeg mer energisk på at nå må også vi som er gamle, bruke vår erfaring og energi for å skape en bedre verden for de som kommer etter oss.

Hundrevis av disse etterkommerne strømmer inn i rådhusalen. Marianne Borgen henger på seg ordførerkjedet og gjør seg klar. Barna kaster seg over fatene med hamburgere, børeke og brus, og på treningsdraktene står det Haugar, Årvoll, Italia, Kina, Gaza. Få enser dama i bunad som nå har tatt mikrofonen.

«Hey, hey!», sier hun muntert.

Og det er vanskelig å ikke tenke på de siste linjene i Jan Erik Volds dikt, det som maner til å ta vare på vennene, vennligheten, menneskene: «HEI, HEI! Ta nå vare på hverandre.»

Carline Tromp i Klassekampen

I EKSTREME TIDER

Det som var ein litt abstrakt, men skremmande framtidsscenario for 15 år sidan, er i ferd med å spele seg ut framfor auga våre. Det vi kallar ekstemvær, råkar oss stadig oftare. Denne veka var mange av oss fanga i vår eigen heim eller på rømmen frå Hans.

Resten av året er vi fanga i ein politisk realitet der politikarane er på rømmen frå ansvar dei i valkamp etter valkamp har lova å ta. Vi har ein landbruksminister som har fått meir merksemd for å gjere klimakamp til kulturkamp enn for konstruktiv kuttpolitikk. Ein middag utan kjøt er jo som kjent ikkje middag for Geir Pollestad, og heller ikkje for partikollegaen hans, den ferske forsknings- og utdanningsministeren vår.

Vi har ein klima- og miljøminister som går inn for E6 gjennom Lågendeltaet, trass i dei ubotelege skadane det påfører natur og fugleliv. Og tilrettelegging for meir biltrafikk er jo kanskje heller ikkje vegen å gå om ein skal klare å kutte desse 55 prosentane. Vi har også ein olje- og energiminister som før sommaren rakk å opne ein enno større del av Barentshavet for oljeleting, det departementet hans kallar å utvide TFO-området med 92 nye blokker. Det er, for å seie det med denne vekas ord, ekstremt lite ansvarleg.

Astrid Sverresdotter Dypvik i Dag og Tid

SKAP:

KJØKKENSJEF MED FULL KONTROLL

Vi møtte kjøkkensjef Michael Waren (42) under Folkehøgskoleuka på SKAP i Mandal i august. Han er fra byen, men har også rikelig med aner «over there».

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

Michael har vært med «nesten» fra starten av SKAP folkehøgskole i 2016. Han har lang fartstid i bransjen. Vært kjøkkensjef i Farsund, fiskeansvarlig på Meny, jobbet i Nordsjøen og på restaurant. Fagbrevet tok han på hotellet i 2001, der SKAP nå holder hus.

Dagens elever synes han ikke det er så lett å få kontakt med. Men de er velkommen på kjøkkenet for innspill og oppskrifter. Og han lager gjerne mat som de har lyst på. Han har også hatt valgfag hvor kjøkkenet er involvert.

På kjøkkenet lager de alt fra bunnen og handler det som er mulig lokalt. – Jeg har god kontakt med alle leverandører og får gode priser på varer som nærmer seg datoutløp, understreker kjøkkensjefen. Dette bruker han en hel del tid på, og litt pruting går han ikke av veien for heller.

Kjøkkenet serverer frokost, lunsj og middag. Det er matpakke mandag og torsdag – og salatbar, suppe og brød og pålegg de andre dagene. Alt serveres fra buffet og salatbar.

– Fisk serveres to ganger i uken, og elevene spiser gjerne fisk. Det gjelder å finne de gode oppskriftene. Laks med mango og korianter er en slager, forteller han. Fiskekaker, fiskepudding og fiskegrateng lager de selv på det store kjøkkenet – som Michael Waren forteller er byens største.

Hvis de derimot annonserer vegetardag er det kanskje 20 elever igjen i matsalen. Skolen ligger midt i byen så det er kort vei til pizzatilbudet noen kvartaler unna.

– Og hva er elevene ellers glade i?

– Hjemmelagede kjøttkaker, fredagstaco og enchiladas er favorittene.

Michael trives veldig god på SKAP. Når jeg spør om alderen svarer han: 42 år, så jeg har tretti år igjen her. Vi skjønner kjøkkensjefen har ingen planer om å slutte på folkehøgskolen, og har rikelig med energi. De har totalt 2,8 årsverk på kjøkkenet, og han forteller at de stadig får telefoner fra folk som spør etter jobb ved skolens gryter.

PÅ KJØKKENET LAGER DE ALT FRA BUNNEN OG HANDLER DET SOM ER MULIG LOKALT

Med to barn hjemme på seks og syv år er det fint å jobbe i skole-
slaget og slippe å arbeide sene kvelder. På fritida spiller han også
mye padle og er på hytta i skjærgården. Men energi har han også
til å jobbe litt utenfor skolen. Han kjenner restaurantene i byen –
der jobber han ikke med mat, men er vaktmester og dørvakt. I
sommer har det blitt 210 timer.

– Og hva spiser du helst selv?

– Et skalldyrfat med kreps, snøkrabbe og reker er jo fantastisk, og
så er jeg veldig glad i koriander. Men en Grandiosa med ekstra ost
kan jeg også ha stor glede av, humrer kjøkkensjefen.

På Folkehøgskoleuka fikk 80 personer oppleve å bli traktert med
deilige retter og tilbehør – til både frokost, lunsj, kaffe og middag.
Tusen takk!

Vi ønsker godt skoleår!

NOTERT

I ET DEMOKRATI LIGGER KONFLIKTENE PÅ OVERFLATEN

Den svenske antirasistiske bevegelsens tilnærming til flerkultur
bidrar til splittelser som flertallet av innbyggerne uansett – et-
nisitet – bare taper på. De som tror at demokrati betyr harmoni,
har misforstått ordet. Demokrati betyr å la konflikter komme til
overflaten. Kall det kulturkamp eller hva du vil, men man løser
ikke konflikter ved å ligge lavt.

Åsa Linderborg i Klassekampen

DEI SKADESKOTNE REGJERINGSAPARTIA

Når partileiarane samlar seg ved kanalen i Arendal, og den korte
valkampen blir dratt i gang for alvor, er stoda nedslående for dei
baserte regjeringspartia. Støre ber staur og må sparka inhabile
statsrådar. Tidlegare trufaste arbeiderpartiveljarar har sett seg på
gjerdet, men mange har klatra ned til enten høgre eller venstre,
men ikkje lenger til Senterpartiet.

Venstresida stiller med nye kostar frå Finnmark etter at dei
mangeårige bossane har gitt seg, og MDG har fått éin leiar.

SV forsyner seg av nedfallsfrukter i Støres vanskjøtta hage.
Dersom Raudt klarer å bli kvitt solbrillene, kan også dei stela
fleire A-veljarar. Likevel kan Raudt få svakare tal enn ved rikssval,
for dei stiller ikkje liste i alle kommunar.

Andreas Hompland i Dag og Tid

HER KOMMER DEN IKKE-VARME TIDA

...Likevel liker jeg ikke høsten. Det handler rett og slett ikke om
høsten i seg sjøl. Men fravær av sommer. Langt fravær. Høstde-
presjonen handler ikke om høst, det handler om at det er så inn i
huleste lenge til sommeren.

Når skal man gå med shorts igjen? Henge i barings i en park og
håpe det er sosialt akseptabelt? En hel dag uten en eneste plan,
hvor hvert eneste veikryss kan ta deg til høyre eller venstre eller
rett fram? Sommeren ass. Den jævla forgjengelige sommeren,
som alltid forsvinner akkurat når man tror man har den.

Aslak Borgersrud i Dagsavisen

KRONIKK

EN LÆRERS GLEDER

I disse dager er jeg i ferd med å rydde kontoret mitt på Nansenskolen. Her har jeg vært lærer, rektor og foreleser siden 1978. Før det underviste jeg ett år i grunnskolen og fire år ved Ringve gymnas.

Hvorfor valgte jeg en gang å bli lærer? Det var ikke fordi noen overbeviste meg om at læreryrket er et av samfunnets viktigste yrker. Ikke fordi jeg var opptatt av dannelse – og definitivt ikke på grunn av sosial status eller inntekt. Den eneste grunnen til at jeg valgte å bli lærer var gleden. Den jeg kjente for første gang som studentlærer i klasse 3a ved Glomfjord skole høsten 1967 – og som jeg opplevde igjen for noen dager siden, da jeg foreleste om Tomas Tranströmer og hans diktning.

Hvilken glede er det jeg snakker om? Først og fremst gleden ved å fortelle, forklare, dele, lytte til, samtale med. Gleden ved å forberede meg til neste dag, finne fram nytt stoff, prøve ut nye metoder. Gleden ved å skape noe nytt ved å gi liv til noe gammelt. Gleden ved å forsøke å vekke noe i elevene, som mine lærere en gang vekket i meg. Gleden ved noen ganger å lykkes med å finne elevene der de er – og så lære dem noe de ikke visste at de hadde bruk for.

TRE FORUTSETNINGER

Hvordan skapes og bevares arbeidsgledden hos oss lærere? For meg har tre forutsetninger vært viktige. For det første: tillit. En lærer behøver tillit fra elevene, kollegene, rektor og politikerne. Tillit til at vi anstrenger oss og gjør vårt arbeid så godt vi kan, til at vi forbereder oss og fornyer oss, til at vi er glade i elevene våre og vil deres beste. Kort sagt: tillit til at vi setter vår ære i å være gode lærere.

Der tillit mangler overtar kontrollen. Og kontroll blir det sjelden nok av. Kontroll fordrer alltid mer kontroll, mer rapportering, mer dokumentasjon. Det suger overskudd og inspirasjon fra lærerne. Alt for sjelden stiller vi det gamle spørsmålet: Hvem skal kontrollere kontrollørene?

Den andre forutsetningen for min arbeidsglede har vært faglig og pedagogisk selvutvikling. Noen sier at lærerens faglige kunnskaper ikke er så viktige lenger. Med moderne informasjonsteknologi kan elevene i løpet av minutter laste ned kunnskap for et helt liv. Den ligger i store flak langs

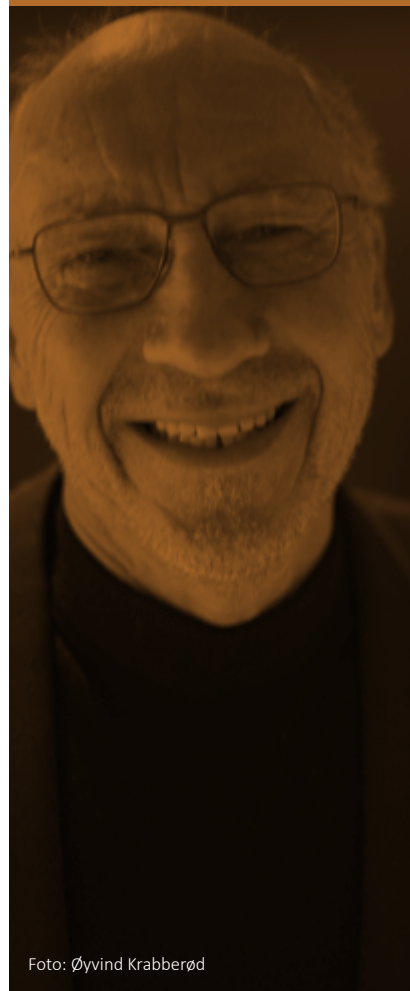

Foto: Øyvind Krabberød

den elektroniske highway og venter på å bli plukket opp. Læreren skal være veilederen, som viser hvor kunnskapen finnes.

Ja, lærerens rolle som veileder er nok viktigere i dag enn tidligere. Men for å kunne veilede må man vite hvor veiene går. Dessuten: elevene kan laste ned informasjon, men ikke kunnskap. Informasjon er kunnskapens råstoff, men den må bearbejdes og innforlives i en meningsfull sammenheng. Gjøres til ens eget. Derfor er kunnskap alltid kroppslig i en dyp forstand.

Lærerens egne kunnskaper må også stadig fornyes og utvides. Forutsetningen for dette er en dyp og varig erkjennelsesglede. Min erfaring er at den også smitter elevene. Dess mer vi lærer, dess mer vokser gleden. Til slutt sier vi kanskje med Aksel Sandemose: «Tenk å måtte gå i graven uten å vite hva rumpetroll heter på oldpersisk!»

Den tredje forutsetningen for min arbeids glede har vært pedagogisk frihet. Frihet til å forme lærerrollen med all den faglighet, entusiasme og oppfinnsomhet vi besitter. Dikteren John Steinbeck sa en gang: «En god lærer er en stor kunstner. Å undervise kan endog være den viktigste av alle kunstarter, siden mediet er det menneskelige sinn og den menneskelige ånd.» Hvis det er et fnugg av sannhet i dette, da må kunstnerens frihet også gjelde for læreren. Ikke en frihet fra, men frihet til. Ikke frihet til å bestemme hva vi skal undervise om, men hvordan.

Pedagogisk frihet er ikke en luksus for forkjælte lærere, men selve det stoff som holder gleden og gløden ved like. Kveles den, kveles også den kunstneriske og skapende impuls i læreryrket. Vi gjør nok det vi blir pålagt, men vi gjør det uten glede. Vi sitter ikke oppe i sene kvelder og forbereder oss; vi reiser ikke på kurs i helger og ferier for å lære mer. Uten pedagogisk frihet forvandles læreren sakte, men sikkert til byråkrat.

Jeg ser fram til den dagen da vi får en stortingsmelding med tittelen: «Hvordan stimulere arbeidsgledden hos norske lærere?» For hvis arbeidsgledden forsvinner, da forsvinner også overskuddet, gløden i blikket, plystringen i korridorene, sangen i

Foto: Mostphotos

timene. Da gjør vi læreren til en humørløs pedant og skolen til en steril målstyrringsinstitusjon.

EN LÆRER PÅVIRKER EVIGHETEN

Det er i møtet med elevene vi lærere opplever gleden sterkest. I de magiske øyeblikk da noe nytt bryter gjennom. Som når lesekode knekkes, når «Lisa gikk til skolen» lokkes ut av et brunt trestykke med hull i, når de tørre fargene i et malerskrin ved hjelp av vann, pensel og hånd skaper en ny verden. Eller også når vilje og utholdenhet øves i konsentrert arbeid. Eller når den fortrolige samtalen løfter et ungt menneske fra fortvilelse til håp.

Hvor mye en dyktig lærer kan bety for et lite barn, forteller tilfellet Albert Camus. Han var den farløse fattiggutten fra Algérie, som ingen trodde kunne drive

det til noe særlig. Mot alle odds ble han en av verdens største diktere. Da han fikk vite at han var blitt tildelt nobelprisen i litteratur i 1957, gikk hans første tanker til moren, som hadde betydd så mye for ham. Hun var analfabet og nesten døv, og var ikke i stand til å lese ett eneste ord av det sønnen hadde skrevet.

Den andre hans tanker gikk til, var læreren – Monsieur Germain Louis. Han hadde sett den lille fattiggutten, holdt sin hånd over ham, hjulpet og støttet ham. Noen dager etter at nyheten fra den svenske nobelkomiteén var blitt gjort kjent, satte Camus seg ned og skrev et brev til sin gamle lærer. Det sluttet slik:

Uten Dem, uten denne kjærlige hånden som De rakte ut til det fattige barn jeg den gang var, uten Deres undervisning og Deres forbilde, ville ikke noe av dette ha skjedd. Jeg gjør ikke all verden ut av en slik æresbevisning. Men den gir meg i det minste anledning til å få sagt Dem hva De har betydd, og fremdeles betyr for meg, og til å forsikre Dem om at Deres innsats, Deres arbeid og den sjenerøsitet De fylte det med, fremdeles står levende for en av Deres små skolegutter som, til tross for alderen, ikke har opphørt å være Deres takknemlige elev. Jeg sender Dem mine kjærligste hilsener.

De frøene som Monsieur Germain Louis sådde i den lille innvandrer gutten på 1920-tallet, vokser videre i oss i dag når vi leser Pesten, Fallet eller Myten om Sisufos. Slik bekrefte ordene fra den amerikanske filosofen og forfatteren Henry Adams: «En lærer påvirker evigheten. Han kan aldri si hvor hans innflytelse opphører.»

Hvis jeg fikk velge mitt yrkesliv om igjen, ville valget ikke vært vanskelig. Jeg ville ha valgt å bli lærer. Begrunnelsen ville være den samme i dag som for nesten 50 år siden, og den kan uttrykkes med ett eneste ord: Gleden!

Inge Eidsvåg, Lillehammer
inge.eidsvaag@nansenskolen.no

KOMMER:

«DANNINGSREISA» - EN PODKAST OM FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGIKK

1. november 2023, på Tillitsvalgtkonferansen, lanseres folkehøgskolenes nye podkastserie «Danningsreisa»! Dette er en podkast av og for folkehøgskoleansatte, og er både underholdning og en ressurs for lyttere som er interessert i folkehøgskole og reising. Prosjektgruppa har siden nyttår jobbet iherdig med å gjennomføre intervjuer med alt fra journalister og filosofer til folkehøgskolelærere. Sluttresultatet er en podkastserie som byr på læring, latter, refleksjoner og inspirasjon.

I hver av seriens åtte episoder intervjuer vi spennende mennesker i og utenfor folkehøgskolen, og får dypere innsikt i deres erfaringer og perspektiv. Podkasteren tar for seg problemstillinger som hvordan vi kan gjøre utenlandsturene våre til reelle dannelsereiser, og hvordan å ivareta dannelsesperspektivet i møte med andre kulturer.

I serien utforsker vi hvordan en god pedagogisk og praktisk tilnærming ser ut, eller med andre ord, hva reisens pedagogikk er. Her får også NKF's bok om *Reisens Pedagogikk* nye bein å stå på, og blir satt i samtidens kontekst. Vi får gode tips om forberedelse, gjennomføring og etterarbeid med dannelsereiser.

Vi har en lang tradisjon for dannelsereiser i folkehøgskolen, som bidrar til innsikt og læring og skaper viktige kultur- og menneskemøter. I lys av at reduksjon i folkehøgskolenes reisevirksomhet kan bidra til å redusere våre klimagassutslipp, er det viktig at reisene våre har en merverdi utover det et opphold på skolen kan gi. Både for elevens skyld og for vår legitimitet. Vi ønsker å styrke arbeidet med turene våre og med danning, og hva er vel da bedre enn en podkast?

Under lanseringen på Tillitsvalgtkonferansen vil vi dessuten spille inn en live-episode, så her gjelder det å følge med! Dette vil du ikke gå glipp av.

I mellomtiden, ta en titt på hjemmesiden vår: www.danningsreisa.no. Her legger vi ut relevante artikler og ressurser, og etter lanseringen får du også tilgang til podkasteren her. Du finner oss ellers der du vanligvis hører podkast.

Podkasteren er laget i samarbeid mellom FHF, NKF og Folkehøgskolerådet. Den produseres av en prosjektgruppe bestående av Frida Isungset (Sogndal fhs.), Jakob S. Thomson (Sund fhs.), Henrik S. Grydeland (Solborg fhs.) og prosjektleder Geir Ertzgaard (Solborg fhs.), i tillegg til initiativtageren Einar Opsvik (FHF) og prosjektsekretær Katinka Grane (FHSR).

Katinka Grane,
Folkehøgskolerådet

MIN SANG

FAVORITTAR FRÅ NORSK SANGBOK:

– Eg har hatt eit forhold til «Å leva, det er å elska» (s.775) sidan eg begynte på skulen i 1964. Det fyrste minnet eg fekk i minneboka var frå Margunn, lærarinna mi. Med sirleg handskrift og fyllepenn skreiv ho inn det fyrste verset av «Å leva» (som er original tittel på diktet). Songen har følgt meg gjennom heile livet, særleg gjennom eit snart 42 år langt arbeidsliv i folkehøgskulen.

Diktet blei skrivi av Anders Vassbotn (1868-1944), utgitt i 1893, og har stått i songboka vår sidan fyrsteutgåva til Olaus Alvestad (1866-1903) i 1898. Faktisk finn ein røter til diktet då Vassbotn var elev på folkehøgskule i Hornindal i 1888-89.

Den fyrste tonen som blei brukt var «I alle de rige og lande» av den danske komponisten J.C. Gebauer (1808-1884), og det kan tenkjast at Vassbotn skreiv «Å leva» til denne tonen. Då komponisten Per Steenberg (1870-1947) gav ut ei koralbok i 1921 hadde han skrivi ny melodi som er den me bruker i dag. I songboka vår utgitt i 1927 blir det vist til begge tonane, noko som blei gjort fram til 1982 då folkehøgskulen fekk si fyrste songbok med noter. Songen kom etterkvart inn i mange songbøker i ulike lag og foreiningar, òg i danske og svenske songbøker.

I 1925 kom songen med i Nynorsk Salmebok. Det var ikkje sjølvstøtt sidan teksten var utan kristeleg innhald. Nemnda tok kontakt med Vassbotn og spurde om å få endra siste linja av teksten frå «ein himmel» til «Guds himmel», dette godkjende Vassbotn. I kristelege songbøker står det i dag oftast «Guds himmel», i andre «ein himmel», som er den opphavelege. I dag er songen kanskje den som har fått rom i flest song- og salmebøker sidan han kom ut.

Verd å nemna er at då Kronprins Håkon Magnus skulle halda bryllaupstale for Mette Marit deklamerte han fyrste verset av diktet til henne. På min skule blir alle elevkveldar og større obligatoriske fellesarrangement avslutta med vennskapsring kor me syng «Å leva det er å elska».

Johnny Fosse,
tidlegare inspektør og musikkpedagog ved Jæren Folkehøgskole.

BLIKK FRA KAIKANTEN: VEDSTABLING OG SKOLESTART

Det er midt i august og jeg stabler ved. Sânt hører med på denne tida av året.

Stabler ved og kommer til å tenke på skolestart i folkehøgskolen som jeg har vært med på så mange ganger.

Skogen i Lofoten, der jeg utøver min beskjedne drift, består ikke av

rettvokst bjørk. Derfor ville mine vedstabler passe dårlig inn i fortellinga til Lars Mytting. Hos han handler det om snorrette anordninger av blendende kvit bjørk, gjerne lagt opp for å imponere de som måtte komme til å se stoltheten. Nei, under Lofotveggen må vi finne oss i å ta vare på både selje og rogn og or. Og bjørk, naturligvis, men den er som de andre trærne krocket og skakkvokst. Liten er den også, sammenlikna med bjørk som har gunstigere klimatiske vekstforhold rundt omkring i landet.

Så vedstabelen blir der etter. Det kan virke ganske håpløst for man går i gang med oppgaven. Her er det tjukt og tynt om hverandre. Kløfter og kubber som er en mellomting mellom bokstavene L og C. Samt de med kvister som bidrar til multidimensjonale merkverdigheter. Men alt dette skal altså bli til en vedstabel som vi skal høste glede av gjennom vinteren. Og underlig nok, det går seg til. Vedskie etter vedskie legges opp. De ser bare midtels komfortable ut der de skubbes på plass i sine kantete omgivelser. Hver for seg ligger de ustøtt og mistilpassa, men altså, det blir en stødig stabel av det heile til slutt.

Og nettopp da er det at tanken på skolestarten i folkehøgskolen melder seg. Det kan være at det bare handler om en pensjonists melankolske savn av gode opplevelser. Men likevel. Alle elevene fra inn- og utland med sine individualiteter, kvister og andre utilnærmeligheter. De blei på underlig vis en heilhet etter hvert, en sammensveiset gjeng som ga trygghet og varme til hverandre.

Og joda, jeg hører innvendinga: Brynjar, dette er en skrantende metafor, folkehøgskolen handler ikke om å stable mennesker på plass og tvinge dem til konformitet!

Men jeg tenker nja, og ser på den prektige stabelen min. Hver vedskie har beholdt sin individualitet, alle er forskjellige, men de er trygge der de ligger. Så kan vakre ting skje etter hvert.

Men så er det greit å ta farvel med metaforen. Man fyrer ikke i ovnen med elever, men varme gir de. Og den kan man kjenne at man savner lenge etter at man var med på sin siste skolestart.

Brynjar Tollefsen,
Vågan - Lofoten

NYE REKTORER I FRILYNT FOLKEHØGSKOLE

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

TONEHEIM FÅR NY LEDER

Etter 28 år som rektor ved Toneheim folkehøgskole går nå Jon Krognæs av med pensjon. Elin Evenrud (46) er tilsatt som ny leder ved folkehøgskolen på Hamar. Det var hele 24 søkere til stillingen.

Evenrud var i en årrekke lærer ved Buskerud folkehøgskolen før hun ble rektor ved Holtekilen/Oslofjord folkehøgskole. Nå kommer hun fra jobben

som leder for Kompetanseseksjonen i arbeidstakerorganisasjonen Delta. Hun startet sin folkehøgskolereise som elev ved Skiringsdal/Sandefjord folkehøgskole 1995.

Elin Evenrud har hatt flere verv i folkehøgskolesystemet – distriktsleder i mange år og i sentralstyret i Folkehøgskoleforbundet.

Den nye lederen har en master i utdanningsledelse og tilleggsutdannelse i journalistikk og digitale medier.

Krognæs hadde egentlig bestemt seg for å ta ett år til, men i januar tok han beslutningen om å gi seg nå, av helsemessige årsaker. Fra 1. august overlater han ledelsen til Elin Evenrud, som nå flytter hjem til Ottestad utenfor Hamar.

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE PÅ SKARNES FÅR NY REKTOR

Siri Thorson (35) som er fra Hemsedal, tar over som rektor på Solbakken. Hun har master i drama og teater fra NTNU med pedagogikk psykologi som fordypning. Hun har spesialisert seg på bruk av teater som psykososialt helsefremmende verktøy og har jobbet med ulike teater- og musikkprosjekter i Libanon,

Palestina og Sør-Afrika. Siri har også studert flerkulturell pedagogikk i Nicaragua og er kvalifisert personlig trener og gruppeinstruktør gjennom studier i treningslære. Det siste året har hun tatt lederutdanning ved Steinerhøgskolen.

Hun har vært svært engasjert i å jobbe med teater – i skjæringspunktet teater-politikk, og understreker at hun ønsker å ta med seg teater ut i samfunnet.

Thorson har også skrevet boka *Frihet på vent*. Å leve i en flyktningeleir, basert på historier fra mennesker i flyktningeleirer i Libanon. Hun var elev ved Arbeiderbevegelsens folkehøgskole skoleåret 07/08 – på FN-akademiet.

Siri har vært kontorleder og lærer på Solbakken siden 2019. Hun starter i rektorstillingen 1. august. Gunnar Skjerdal gir seg etter ett år som rektor, med bosted i Grimstad ble det vanskelig å fortsette i stillingen.

SKAL LEDE FOLLO-SKUTA

Anja Helene Stidahl (57) startet som rektor ved fylkeskommunale Follo folkehøgskole 1. august. Hun bor på Lillestrøm og er oppvokst i tidligere Skedsmo kommune. Nå blir det pendling til skolen i Vestby. Vi møtte henne i Mandal på kurs for nye ledere i folkehøgskolen – Folkehøgskoleuka. Stidahl har bred skoleerfaring – praktisk og i byråkratiet.

Hun er utdannet sløydlærer ved formingslærerskolen på Blaker og har en master i utdanningsledelse. Hun kommer nå fra en jobb i Utdanningsdirektoratet. Tidligere har hun blant annet jobbet i oppvekstetaten med barnehager – i Oslo. Hun har også jobbet seks år hos fylkesmannen med tilsyn av skoler og med skoleutvikling.

– Nå gleder jeg meg til å bli kjent med organisasjonen – elever og personalet. Målet er å jobbe for å gjøre hverandre gode og få til en god utvikling sammen. For en skoleleder må det være en drømmejobb å være i folkehøgskolen, sier den nye Follo-rektoren – ... og hva liker du å gjøre på fritiden?

– Jeg er glad i å lage mat og så liker jeg hagearbeid – dyrke grønnsaker. I år blir det blant annet poteter, rødbeter, grønnkål og løk, smiler Anja Helene Stidahl.

TIL SETESDAL FOLKEHØGSKULE SOM REKTOR

Marita Alverhøy fra Dyrøy i Troms tar over som rektor ved Setesdal folkehøgskole etter Arne Bratteklev som har ledet skolen i to år.

Alverhøy har bred faglig bakgrunn, og har arbeidet både i offentlig og privat virksomhet. De siste åtte årene har hun jobbet i videregående skole i Oslo og Viken, hun tok PPU i økonomisk ledelse

i 2020. Hun har også jobbet som leder i Oslo politidistrikt, vært i barnevernet og jobbet som journalist.

– Jeg har vært engasjert med ungdom hele livet, blant annet i DNT – Turistforeningen. Nå brenner jeg for å skape noe utfra de flotte omgivelsene som folkehøgskolen ligger i, og arbeide for at skolen skal komme over kneika og få til økende søknad. Jeg blir motivert av motstand!

Marita Alverhøy har blant annet markedsføring i fagkretsen – noe som kan komme godt med nå. – Vi må lage en tydelig skoleprofil og finne ut hvem vi er som skole. Jeg er optimist og gleder meg også til å ta tak i det som er typisk for Setesdal.

Om det blir tid til overs forteller hun at hun er en lidenskapelig gamer (spiller RuneScape) og er en Nintendo-freak. Vi ønsker lykke til!

FOLKEHØGSKOLENE PÅ ARENDALSUKA

På stand for folkehøgskolene: Fv. Henrik Andre Skaug Glad, Håvard Færnes, Angelina Christiansen, Einar Opsvik og Øyvind Krabberød.

Folkehøgskoleforbundet i samarbeid med NKF (kristne folkehøgskoler) deltok for niende gang på Arendalsuka – i uke 33. Det var nummer tolv i rekken for dette nasjonale arrangementet i Arendal. Det var rekordbesøk med hele 170.000 besøkende i den sjarmerende sørlandsbyen.

Arendalsuka skal være en årlig nasjonal arena hvor aktører innenfor politikk, samfunns- og næringsliv møter hverandre og folk, for debatt og utforming av politikk. I år var det 181 stands og 1962 arrangement, mot fjorårets 202 stands og 1725 ulike arrangement. Det betyr at det syder av aktivitet i byen med sine 38.000 innbyggere.

Arendalsuka er partipolitisk uavhengig, og har som mål å styrke troen på politikk og politisk debatt. Med Arendalsuka ønsker arrangøren å bidra til et levende demokrati.

Arrangementkonseptet startet i 2012 og har år for år vokst i omfang. Folkehøgskolene er sentralt plassert med stand og T-skjorter med påskrift «Demokrati er ikke medfødt». Det er viktig å være til stede på dette demokratiske «dansegulvet». Her er det rom for å knytte kontakter, for gode samtaler og til å formidle hva folkehøgskolene står for.

De første dagene var det Folkehøgskoleforbundet (FHF) som var ansvarlig for å befolke standen. Generalsekretær Angelina Christiansen, leder i FHF Einar Opsvik og redaktør Øyvind Krabberød - og med god hjelp av unge med folkehøgskoleerfaring – Håvard Færnes og Henrik Andre Skaug Glad. For NKF deltok Terje Wehus, Andreas Melberg og Geir Ertzgaard.

ØK

SLUTT MED DET!

Du som ikke planlegger virkelige dannelsereiser:

slutt med det!

MaxPower

NOTERT

DANVIK FOLKEHØGSKOLE

Rektor Hege Norøm ved folkehøgskulen i Drammen fortel at 179 elevar har takka ja hos dei så langt – i fjor hadde dei 174. Ho fortel at tala har vore jamne dei siste åra.

Norøm trur det er fleire ting som gjer at Danvik får så mange søkjarar, men trekk fram linjetilbodet som spesielt viktig.

- Vi er ein medie-folkehøgskule, og eg trur først og fremst at vi har attraktive linjer for elevar.

Ho seier dei har eit høgt fagleg nivå, med lærerar som er aktive i mediebransjen.

Vårt Land

KLAPP, KNIPS, JIPPI!

PRØVE Å FEILE

Leker er en genial arena for å kunne feile i trygge rammer.

Dersom du har bommet på en tullele klappelek foran medelever, er det kanskje lettere om du senere bommer på en tone under bandøvelsen.

Dersom du sier noe feil i en tøysete barneregler, er det kanskje ikke like ille når du sier noe feil i en diskusjon.

Det siste er viktig å øve på når 40 prosent av 18-29-åringene sier i en NRK-studie (fra 31. mai 2023) at de er redde for å uttrykke sin mening i frykt for sosiale reaksjoner.

Denne leken feirer at vi feiler.

KLAPP, KNIPS, JIPPI!

Del elevene opp i par. Oppgaven er at de skal telle til tre om og om igjen ved å si annenhvert tall. Istedenfor å si tallet 1, skal man klappe.

Person A: klapp. Person B: «2». A: «3»
B: klapp A: «2» Osv.

Utfordre elevene til å gjøre det jevnt og raskt.

Etter litt øker du vanskelighetsgraden.

Istedenfor å si tallet 2, skal man knipse.

Observer elevene når de feiler. Ofte bryter de kontakten ved å snu seg rundt, le, se bort e.l. Etter at de har prøvd litt kan du stoppe dem og fortelle hva du har sett.

Be dem prøve på nytt, men denne gangen skal de beholde kontakten i paret. Når de feiler skal de fortsette øyenkontakten, ta henda i været og rope «JIPPI!»

La dem prøve litt til og se at det går lettere.

Hør med elevene hvordan denne runden føltes kontra de andre.

Bruk denne leken som et eksempel på at vi MÅ kunne feile sammen for å vokse, og hvis vi også feirer våre feil, blir prosessen mye bedre.

Kjetil Hallre,
musikklærer Ringerike folkehøgskole

NOTERT

HER KOMMER DEN IKKE-VARME TIDA

...Likevel liker jeg ikke høsten. Det handler rett og slett ikke om høsten i seg sjøl. Men fravær av sommer. Langt fravær. Høstdepresjonen handler ikke om høst, det handler om at det er så inn i huleste lenge til sommeren.

Når skal man gå med shorts igjen? Henge i barings i en park og håpe det er sosialt akseptabelt? En hel dag uten en eneste plan, hvor hvert eneste veikryss kan ta deg til høyre eller venstre eller rett fram? Sommeren ass. Den jævla forgjengelige sommeren, som alltid forsvinner akkurat når man tror man har den.

Aslak Borgersrud i Dagsavisen

MARTIN KOLBERG OG ARBEIDSLINJA

- Vi kan ikke lenger akseptere opphopningen av samfunnets økonomiske ressurser på stadig færre hender. Visste dere at det er flere milliardærer i Norge per capita enn i USA? Dette med likhetssamfunnet er et begrep vi må tenke gjennom. Vi er nødt til å ta de nødvendige kampene, sa Kolberg.

Han dro linjene tilbake til fattigdomsdebatten og debatten om arbeidslinja, som har vært en av de heteste debattene i Norge det siste året.

- Arbeidslinja har mye bra ved seg. Men det framtidige sosialdemokratiet må ydmykt forstå hvor vanskelig det er for ungdom og andre når de detter utenfor i et profesjonelt samfunn, som det norske har blitt. Arbeidslinja skal ikke være en linje inn i fattigdom, Det skal være en støtte for de menneskene som har det vanskelig.

Martin Kolberg i Dagsavisen

JORDA SOM FORSVINN

11,3 millionar dekar, eller rundt 3,5 prosent, av landarealet i Noreg er i dag jordbruksareal, ifølge tal frå Norsk institutt for bioøkonomi, Nibio. Talet omfatar 9,1 millionar dekar dyrka jord og 2,2 millionar dekar innmarksbeite. 3,3 prosent er eit lågt tal jamført med dei fleste andre land i verda., ifølgje ein statistikk frå Verdensbanken. I nabolanda Sverige og Finland utgjer jordbruksarealet mellom 7 og 8 prosent av totalen, på Island 18 prosent, i Danmark over 60, medan EU-landa samla ligg på rundt 31 prosent.

Øg trass i det låge talet byggjer vi ned stadig meir av jordbruksarealet vi har.

Dag og Tid

KALENDER

11. – 13. september	Informasjonskonferansen, Thon Hotell Oslofjord, Sandvika
03. – 06. oktober	Distriktsmøte D1, Nordnorsk møte Lofoten folkehøgskole
09. – 11. oktober	Distriktsmøte D2, Trøndermøtet Fosen folkehøgskole
30. oktober	Kurs for nye tillitsvalgte, Sanner hotell, Gran
31. oktober – 02. november	Tillitsvalgtkonferansen, Sanner hotell, Gran
06. – 08. november	Lederforum/retorforum, felles for NKF, FHF, IF, IKF. Quality Hotel Hasle Linie, Oslo. Årsmøter for informasjonskontorene 08. november.
03. – 04. januar 2024	Distriktsmøte D7 Elverum folkehøgskole
04. – 05. januar	Kurs for nye lærere, del II The Well Hotel, Sofiemyr
15. – 17. januar	Rektormøtet, Sola Strand hotel, Stavanger

Følg med på kalender på www.frilyntfolkehøgskole.no for oppdateringer/mer informasjon, påmelding og nye arrangement.

NOTERT

KLASSEKAMPEN ANTAR NÅ EN NY FORM

«De gule vestene» er som kjent mer opptatt av det som er i kjøleskapet neste måned enn av jordas temperatur om femti år. Men i stedet for å fortsette klassekampen som en strid mellom arbeiderklasse og middelklasse, er tiden overmoden for en allianse mellom dem der skytset rettes mot de rikeste. Den rikeste én-prosenten har siden 1990 stått for 23 prosent av økningen i klimagassutslipp, mens utslippene fra lav- og middelklassegrupper i de rikeste landene har falt. Å peke på de hjemlige Stordalenes og Haalandenes bruk av privatfly er et godt sted å begynne.

Professor i filosofi, Arne Johan Vetlesen, i Klassekampen

#FrilyntFolkehøgskole

Av John-Marius Tønnesen

Frilyntfolkehøgskole
Nordmøre Folkehøgskule

Allerede har det gått én måned siden årets eventyr tok sommerferie. Flott gjeng! God sommer til alle, og velkommen til alle som starter sitt eventyr til høsten.

Frilyntfolkehøgskole
Torshus Folkehøgskule

Tusen takk for oss, og takk for i år! Fine fine gjengen!

Frilyntfolkehøgskole
Voss Folkehøgskule

Da var vi her, siste skoledag og siste badet for badelaget 22-23. Det her trist, men vi har hatt et sykt bra år! Med bad, glede, varme og kulde, og mest av alt et helt sykt godt selskap på vært eneste bad! Det betyr litt når man for et år siden ikke kjente noen av disse fine menneskene, men i løpet av 9 måneder så har man blitt en familie man elsker. Det er noe vi alltid må huske å verdsette og sette pris på! Takk for de gode minnene, de gode badene og husk, det er alltid varmere i dag enn det var i går!

Våren er den beste årstiden! Snøen er god, elvene strømmer og fjellet tørker opp! Nyt sommeren og takk for et fint år alle sammen!

MATERIAL

IN MIND

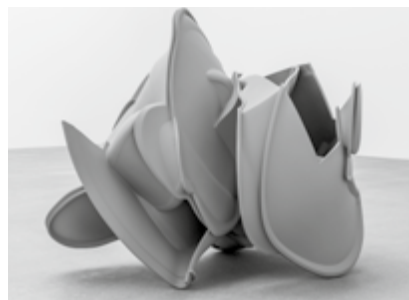
TONY CRAGG

29.04 -15.10

THE TWIST, KISTEFOS MUSEUM - JEVNAKER

Kistefos er stolte av å kunne presentere den første store soloutstillingen i Norge med verker av den fremtredende britiske skulptøren Sir Tony Cragg. MATERIAL IN MIND viser 19 verk, inkludert nøkkelverk fra Christen Sveaas' Kunststiftelse og Christen Sveaas' Kunstsamling.

Sir Tony Cragg er kjent for sin innovative bruk av materialer og sin evne til å forvandle det hverdagslige til det ekstraordinære. I løpet av sin karriere har Cragg skapt en imponerende mengde arbeider som spenner over et bredt spekter av stiler og materialer. Utstillingen ser nærmere på Craggs arbeid og utforsker utviklingen av kunsten hans fra hans tidlige eksperimenter med funnet materiale til hans mest sofistikerte skulpturer i dag.

MATERIAL IN MIND fokuserer hovedsakelig på verk fra det siste tiåret, i tillegg til flere bemerkelsesverdige tidligere verk, og gir en viktig kontekst til utviklingen av kunstnerens ekspansive karriere. Utstillingen presenterer også den siste utviklingen i Craggs skulpturelle praksis med nye verk som utforsker materialene stein, bronse, stål og tre, samt det monumentale glassfiberverket Companions 2022.

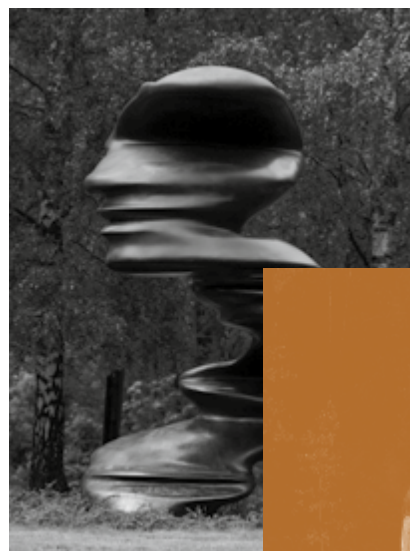
Utstillingen på Kistefos markerer et langt forhold mellom Tony Cragg og den respekterte norske samleren Christen Sveaas, som lenge har vært en samler av Craggs verk med fire hovedverk i den permanente samlingen i skulpturparken på Kistefos. Verkene er nøye utvalgt fra Christen Sveaas Art Foundation and Art Collection og Tony Craggs private samling og for å gi betrakteren et innblikk i bredden av Tony Craggs praksis, samtidig som man er oppmerksom på kvalitetene til de svært forskjellige rommene i Twist Gallery. Når man kommer inn i det ni meter høye Closed Gallery, blir man møtt av den imponerende hvite Marble Paradosso (2014), samt

Pair (2015), Karst (2020) og de ruvende blå Points of View (2015), disse sublimе formene i tre som ser ut til å trosse både tyngdekraften og fortolkningen, er ulike utgaver av Craggs Rational Being-serie.

I løpet av de siste tre tiårene har Craggs komplekse tilnærming til polymorfe former utvidet og forvandlet vår forståelse av hva skulptur kan være, og vist hvordan man kan forestille seg dette utover de hverdagslige og nyttebaserte sidene. Craggs livslange engasjement for å studere den materielle verden - hvordan materialer påvirker, in-formerer og former oss - kommer til syne i hans stadig utviklende og skarpsynte nytolkning av verden ved å utnytte materiale-nes ekspressive potensial.

Skulpturen Level Head, 2005 består av sammensatte elliptiske hoder, hvert med uthulte former som er trukket fra og hviler inni hverandre. En intrikat tette-à-tête av fragmenter i dialog med hverandre, de artikulerer Craggs interesse for interiør og fragmentering. I No Time, et bronseverk, sidestilles komplekse geologiske former med organiske ansamlinger som bakteriekolonier, plantekulturer og menneskemengder.

Tilsynelatende uoverensstemmende med de mer solide materialene som er representert i resten av verkene er Congregation, 1999, en samling av en båt, årer, kasse og stol dekket med tusenvis av kroker som skaper en nesten vibrerende visuell effekt som representerer følelsen av berøring. Dette verket fra slutten av 1990-tallet synes å være en perfekt metafor for de

Bent of mind.

I'm Alive

uløselige forbindelsene mellom menneske, natur, materialer og materialisme.

Cragg ble født i Liverpool i England i 1949. Han har bodd og arbeidet i Wuppertal i Tyskland siden 1977. Han er en av verdens mest fremtredende samtidskulptører, og bruker både naturen og industrielle systemer for å skape nye former for skulpturelt språk.

Cragg er representert i den internasjonale kunstsamlingen i 34 kommuner i Nordland - med gjennomborede steinblokker på moloen i Bodø - fra 1993.

Kistefos/ØK

FOLKEHØGSKOLEPEDAGOGIKK

UTEN FASIT, PÅ EN MÅTE

Først og fremst er det greit å si at å anmelde denne boken har vært en øvelse. Øyvind Brandt har lang fartstid og bred kompetanse i folkehøgskolen. Undertegnede har det ikke. Folkehøgskolefolk som skriver for folkehøgskolefolk i et landskap uten fasit. Her kan man fort, som relativt fersk i kulturen, ende med å både trække i blomsterbed og måtte stå til ansvar for det i ettertid.

Ifølge Brandt er intensjonen med boka ikke å lage en fasit, men «å hjelpe nytilsatte å frigjøre seg fra tenkningen i den tradisjonelle skolen og til å tørre å stå i det åpne og usikre dannelseslandskapet som folkehøgskolen er». Hva den tradisjonelle tenkningen går ut på defineres ikke nærmere, så derfor antar jeg det er målstyring det er snakk om. Brandt ønsker å skrive en slags grunnbok om folkehøgskolepedagogikken, som jeg antar skal brukes som pensum i studieforløpet hos USN. Målgruppen er først og fremst den nye læreren, men også praktisk personale, pedagoger, ledere, tillitsvalgte og styret. Altså alle som har befattning med folkehøgskolen. Slik sett er det jo en erkjennelse av at fasiløs folkehøgskole kan være en unødigg frustrerende og tidkrevende tilværelse å befinne seg i for flere enn de sylferske.

Øyvind Brandt har gjort et strukturert og godt arbeide med å beskrive alt dette som det i folkehøgskolen ikke finnes noe fasit på. Så lenge vi praktiserer dialogbasert, erfaringsbasert og deltakerstyrt pedagogikk, er det nemlig vanskelig å si noe om hvordan ulike situasjoner best skal håndteres. Det kommer an på så mangt, vet vi. Brandt kommer derfor inn på ulike dilemmaer vi står ovenfor i hverdagen, slik som praktisering av rusreglement, disiplinærsaker, kjønnsinkongruens, elever med helseutfordringer og oppgaver tildelt andreårselever. Han sier også noe om yrkesetiske dilemmaer vi kan gjenkjenne, slik som likeverdige samtaler i asymmetriske forhold, og grensen mellom det å være personlig og å være privat sammen med elevene. I tillegg har han noen tanker rundt det med linjeutvikling og hva folkehøgskolen skal og kan bidra med i vår tid. Han peker på det alltid tilbakevendende dilemmaet mellom ideologi og marked, som vi alle kan kjenne oss igjen i hver gang vi skal lansere ny folkehøgskolekatalog. Her er det mange temaer man fint kan benytte som diskusjonstemaer i pedagogisk forum med personalet.

Øyvind Brandt vier stor plass til den pedagogiske tenkningen i folkehøgskolen, det sosialpedagogiske arbeidet og dialogen. Det er viktig for å sette eksemplene han bruker i sin rette kontekst. Han henter ofte eksemplene sine fra kjente og kjære kolleger i landskapet, noe som gjør boka lett tilgjengelig og lesbar for de fleste.

Har Øyvind Brandt klart å gi nytilsatte nok mot til å frigjøre seg fra tradisjonell pedagogisk tenkning gjennom denne boka? Han går ikke særlig dypt inn i de ulike temaene og gir naturlig nok få svar. Han peker mer på hva som er utfordringer og hvorfor det kan være utfordrende. Det er altså stadig folkehøgskoleansatte selv som kan gjøre hverandre klokere gjennom dialog. Dette er dermed ikke en ABC i folkehøgskole, men det kan jo være til hjelp å få det svart på hvitt at det ikke fins verken enkle løsninger eller svar i dette skoleslaget.

Om boka ikke kan kalles en fasit, så er denne utgivelsen et skritt i retningen som vi nå muligens ser at vi trenger. Selv om vi ønsker å være frie, så kan den absolutte autonomien føre til at ting fort kan bli litt retningsløst på et overordnet plan. Litt flere føringer fra sentralt hold kan kvalitetssikre at folkehøgskolen beholder sjela og kjernen sin videre inn i en framtid som frister oss til å bøye av for markedskreftene og de vilt skiftende ungdomstrendene i jakten på elever. Under arbeidet med NOU-en har det virket som om flere skoleledere ønsker en stortingsmelding som gjør oss synlige og relevante i utdanningsløpet; altså en litt fastere form å være fri innenfor. Jeg vil derfor avslutte med å gratulere med utgivelsen av boka, som kanskje er det første skritt på veien til å definere det som faktisk kan defineres i folkehøgskolen.

Mette Haustreis,
rektor Vefsn folkehøgskole

UTEN FASIT AV ØYVIND BRANDT

Utgivelsesår: 2023

Språk: Bokmål

Innbinding: Heftet

Antall sider: 284

Forlag: Cappelen Damm Akademisk

Pris: 459,- kr

BOKMELDING: DET BLÅØYDE RIKET. NORSKE TILLITSPATOLOGIER

På min t-bane-tur på veg frå Veitvet til kontoret i Brugata i Oslo sentrum passerer eg Økern. Midt i januar i år, dukka ordet TILLIT opp på veggen på ei blokk på Økernsenteret. Kunstnaren Lars Ø. Ramberg fekk utfalde seg fritt og brukte vindaug og lys til å formidle sitt klare budskap til alle forbipasserande. Tillit har i framveksten av vårt liberale demokrati og vår velferdsstat vore ein avgjerande verdi. Gunnar Skirbekk har understreka i si bok «Norsk og moderne» at vi må ha eit auge for å ta vare på «...ein egalitær politisk kultur, med grunnleggjande tillit og solidaritet». Dette ordet var også mitt første møte med folkehøgskulen gjennom ein artikkel av Øyvind Brandt som presiserte at tillit var ein av folkehøgskulen sine sentrale verdiar.

Korrupsjonsjeger Eva Joly i samarbeid med filosofen Nina Witoszek utfordrar vår tillit til tilliten i boka «Det blåøyde riket». Som tydelege eksempel på personar som har misbrukt tilliten, og institusjonar som har svikta, tar forfattarane fram m.a. fire tydelege saker som blir grundig analysert. Oljefondet sin leiar Nicolai Tangen får gjennomgå på grunn av si fortid, der han blir skulda for å rettferdiggjere bruk av skatteparadis for å unngå å betale skatt til Norge. Equinors uskuld som nasjonal verdiskapar og mytologisk helt, blir avkrefta. Også selskapet sitt internasjonale engasjement og udugeleg leiarskap, kombinert med naiv parlamentarisk velsignelse blir grundig belyst. Transocean-skandalen viser korleis økonomisk sjonglering og mangel på kompetanse, juridiske og økonomiske musklar i statsapparatet gjer det mulig for sterke kapitalkrefter å omgå lover og reglar utan at det får konsekvensar. Sist men ikkje minst får fredsmeklar Terje Rød-Larsen gjennomgå. Det blir meir enn antyda at Rød-Larsen har fått god hjelp frå Utenriksdepartementet, Arbeidarpartiet og FAFO, i ei rekke økonomiske saker som utfordrar tilliten til det politiske systemet. I tillegg blir ei rekke namngjevne personar i norsk politikk tatt med i dragsuget. Norsk politisk tradisjon og «den forherligelse av dialogens kraft» blir nærast latterleggjort i beskrivelsen av samtalan mellom Taliban og afghanske aktivistar som vart arrangert på norsk jord. Dette illustrerer dialogens grenser og begrensning, men også dialogmeistrane si farefylte ferd mot hybris og statsstøtta korrupsjon.

Det er kanskje ikkje boka sitt formål, men vi har eit spekter av eksempel på at det nyttar å sette fingeren på uregelmessigheiter og snylting i det politiske liv i Norge. Terskelen er lav for kva vi aksepterer. Seinast i juni i år, måtte kunnskapsministeren stå skulerett i Stortinget og svare for sin habilitet som ho utfordra sterkt i ulike tilsettingssaker. Vi har også friskt i minne oppryddinga i husleigejuks som førte at høgtstående leiarar i både Ap og Krf måtte gå av. Også Solberg-regjeringa sitt ønske om sterkt utvida fullmakter tidleg i koronakrisa, vart møtt med solid motstand frå presse og universitetsmiljø. Vi kan framleis ha tillit både til politikarar og demokratiske ordningar.

Boka er elles prega av eit blomstrande språk spekka med metaforar og eit uendeleg tilfang av forfattarane sine intellektuelle referansar og mytologisk kunnskap. Bruken av contorni og krydder er så kraftig og gjennomgåande det står i fare for å tildekke hovudretten. Metaforen «kosefjøset» - den lune staden der makta og har det godt og varmt og konflikter ikkje er tema, er kanskje den som generelt fungerer best for å skape eit bilete av dei utfordringane som vårt fokus på tillit medfører.

I boka blir det meste framstilt med sterke fargar og til dels sublim sarkastisk retorikk. Epilogen hentar det heile inn igjen, og vi får tydelegare presentert ei reell uro for norsk

overtillit. «Tillit forsterker demokratiske inisitusjoner, men for mye tillit kan hule den ut.» Tillit er sjølve fundamentet i eit demokratisk samfunn. Dersom dette i for stor grad blir utfordra og misbrukt føre det til at demokratiet blir svakare og dårlegare. Utfordringa er tydeleg men løysinga er uklår. Er svaret mindre tillit, meir kontroll og beskyttelse, eller eit folk med høg integritet og danning?

Einar Opsvik

DET BLÅØYDE RIKET - NORSKE TILLITSPATOLOGIER

Av Eva Joly, Nina Witoszek

Cappelen Damm Akademisk 2023

Innbundet: kr 349,-

E-bok: kr 249,-

232 sider

BEDRIFTEN PLATEFUL:

VIL MATSVINN TIL LIVS

Vi møtte daglig leder og gründer Lars-Kristian Leiro og selger Birgitte Western i deres lokaler på Solgaard skog i Moss. Plateful – tidligere Verdimat, er i god vekst etter en krevende koronaperiode. Bedriften som vil redusere matsvinn har 24 folkehøgskoler på kundelisten.

Tekst og foto: Øyvind Krabberød

– Det er et tankekors at rundt en tredjedel av all mat som produseres i verden kastes, sier Leiro i Plateful. I Norge kaster vi 85 kilo spiselig mat pr innbygger. Han startet bedriften i 2017, og har bakgrunn som markedsdirektør i Asko. Nå er Millom, som leverer innkjøpsplattformer, og Asko inne på eiersiden. Budsjettet for 2023 er på 140 millioner. Han understreker at dette er både idealisme og business, det må være noe økonomi i dette for å kunne drive bedriften.

– Vårt mål er å bidra til å redusere svinn for å få til en mer bærekraftig verdikjede og en bedre ressursutnyttelse. Vi skal være et bindeledd mellom produsenter og marked som sikrer at overskuddsproduksjon kommer til nytte istedenfor at dette kastes eller destrueres. Når dette fungerer, blir det en vinn-vinn-løsning for alle parter. Her har alle et ansvar, og i tillegg representerer dette et kostnadseffektivt alternativ for alle typer serveringssteder. Kunder sparer mellom 25 og 90 prosent ved å handle hos Plateful. De har noen partier med økologisk og halal, men forteller at det er få som etterspør det. Laks er et populært produkt – det kan være avvik på farge og størrelse, men ellers fullverdig kvalitet.

TIDVIS OVERPRODUKSJON

– Plateful har etablert en kanal som enkelt sagt løser et problem for produsentene. Samtidig gir vi serveringsbransjen muligheten til å få tilgang til råvarer av høy kvalitet til en gunstig pris, sier Birgitte Western.

– For de aller fleste produsenter er det krevende å produsere eksakt de volumene som bransjen etterspør til enhver tid. Samtidig er det viktig å sikre tilgangen på nok merkevarer fordi utsolgtssituasjoner ikke er heldig, understreker daglig leder.

– Det vil til tider bli en overproduksjon, og i enkelte tilfeller blir det kanskje produsert ulike stykningsdeler som ikke er aktuelle i et gitt tidsrom. Uansett hva årsaken måtte være, så er dette er mat som bør utnyttes istedenfor å destrueres.

DETTE SIER PLATEFUL OM SEG SELV PÅ SINE NETTSIDER PLATEFUL.NO:

En tredjedel av all mat i verden dyrkes, gjetes, fiskes, høstes, pakkes og fraktes – før den kastes. Det ønsker vi i Plateful å gjøre noe med.

Plateful er et enkelt, bærekraftig og kostnadseffektivt alternativ for kokker i kantiner, restauranter, hoteller eller andre steder som serverer god mat.

Ved å styrke samarbeidet mellom produsenter, grossister og kunder sørger vi for at mer av maten som produseres når helt frem til tallerkenen.

Vi kjøper gode råvarer fra kjente leverandører som av ulike årsaker ikke blir solgt i tradisjonelle salgskanaler, og gjør dem tilgjengelig for kundene våre i nettbutikken.

Sammen sørger vi for at vi tar bedre vare på jordas ressurser, og at gode råvarer og god mat nyttes.

1. Daglig leder og gründer – Lars-Kristian Leiro.

2. Selger Birgitte Western og lagermedarbeider Hans Andreassen i det store lageret.

– HVEM KAN BLI KUNDE AV PLATEFUL?

– Alle serveringsbedrifter som registrerer seg på nettsiden vår kan bli kunde hos oss. Vi leverer over hele landet, og bestiller du for minstepeløpet, som er meget overkommelig, får du levert varene fraktfritt. Sammen med gunstige priser gjør dette at innkjøp hos oss gir gode besparelser. Vi sender også ut push-varsler hver morgen kl. 06.00 hvor vi informerer om gode tilbud. Her gjelder førstemann til mølla-prinsippet, forteller Birgitte Western. Hun har spesielt ansvar for folkehøgskolene. De leverer også til dagligvarehandelen.

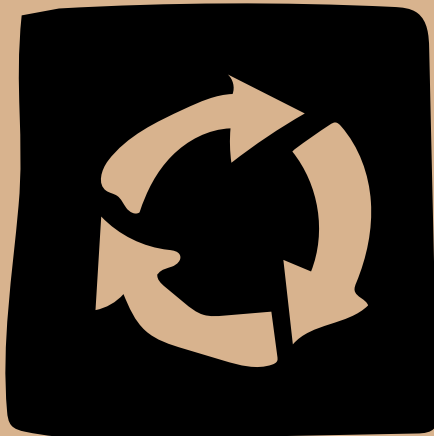
Kjøkkensjef Ingun Skaar ved Follo folkehøgskole er trofast kunde hos Plateful. – Det er mye flott å få tak i – kylling og laks er det som er mest relevant for oss, med de har et bredt tilbud. Jeg sjekker tilbudene hver dag når jeg står opp, forteller en fornøyd kjøkkensjef.

EGNE MERKEVARER

– Vi jobber også med å utvikle egne produkter av de råvarene vi får inn, forteller Leiro.

– Vi har bl.a. hatt stor suksess med vår Bresaola, og i samarbeid med Jens Eide har vi utviklet en fantastisk god Guanciale. Dette er speket svinekjøtt som vi har fått særdeles gode tilbakemeldinger på, og som nå er i finalen for norsk foredlet kjøtt. Det er vi stolte av!

De har nylig utvidet staben til 21 ansatte og bygger nå 5000 kvadratmeter som gir ekstra frysekapasitet.

MATKASTELOV PÅ VEI

Norge har forpliktet seg til å redusere matsvinnet med 50 prosent innen 2030. Derfor ba Stortinget i 2018 regjeringen om å utrede en ny matkastelov, etter mye pådriverarbeid fra sivilsamfunnsorganisasjoner og andre. Frankrike hatt til sammenligning hatt en lov som forbyr de store matvarekjedene å destruere usolgte matvarer siden 2015.

Et utvalg skal nå utrede tiltak for å halvere matsvinnet, inkludert en matkastelov. Klima- og miljøminister Espen Barth Eide og landbruks- og matminister Sandra Borch presenterte i februar utvalget som skal utrede tiltak for å nå målet om 50 prosents reduksjon av matsvinnet innen 2030. Utvalget skal blant annet komme med forslag til en matkastelov. Petter Haas Brubakk, administrerende direktør i NHO Mat og Drikke og styreleder i Matvett, skal lede utvalget. Matvett skal ha rollen som sekretariat.

– At mat ikke blir spist, er et stort ressurs- og miljøproblem. Matsvinnet må reduseres kraftig, sier klima- og miljøminister Espen Barth Eide.

– Regjeringen har allerede et godt samarbeid med matbransjen om å redusere matsvinn, og det er redusert med ti prosent fra 2015. Dette er et skritt i riktig retning, men langt fra nok. Vi viderefører nå samarbeidet ved å nedsette et utvalg som også inkluderer andre aktører, som miljøorganisasjonene. Vi har tro på at vi sammen skal klare det ambisiøse målet om å halvere matsvinnet innen 2030, sier Eide.

– I dette arbeidet blir det viktig å trekke

Matkastelov rester. Foto: Mostphotos

på erfaringer fra bransjeavtalen, for å sikre at en matkastelov utfyller eksisterende og eventuelt andre nye virkemidler på en god måte. Bransjen vet selv best hvor det oppstår matsvinn i hele verdikjeden for mat, og med bransjens kunnskap og eierskap får vi en best mulig utredning, sier landbruks- og matminister Sandra Borch.

I 2020 ble det kastet 84,7 kg mat per innbygger i Norge. – Å få i gang en omstilling for å redusere matsvinnet, krever virkemidler fra myndighetens side, og endringer i verdikjeden for mat, inkludert hos forbrukerne, sier Eide.

– Vi er glade for at administrerende direktør i NHO Mat og Drikke, Petter Haas Brubakk har tatt utfordringen med å lede utvalget som nå skal utrede en helhetlig tiltakspakke for å redusere matsvinnet, og vi ønsker at de øvrige medlemmene i utvalget skal representere hele spekteret av aktører, sier Borch.

Utvalget er satt sammen av representanter fra bransjen, forbruker- og miljøorganisasjoner, kommunal sektor og matsentralene, alle med interesse i å redusere

matsvinnet. Matsentralene og ideelle organisasjoner gjør en betydelig jobb for å redde mat fra å bli kastet, og forbruker- og miljøorganisasjoner setter et viktig fokus på miljøutfordringene knyttet til matsvinn, og hvordan vi alle kan bidra til å skape endring.

– Vi opplever at det er et stort engasjement i næringslivet og blant andre sivilsamfunnsaktører for å få ned klima- og miljøavtrykket fra matsvinnet. Klarer vi å halvere matsvinnet innen 2030, kan det bidra med utslippsreduksjoner på opptil 1,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, sier Eide.

FRA MANDATET TIL UTVALGET:

Utvalget skal foreslå en helhetlig tiltaks- og virkemiddelbruk som vil bidra til å nå målene om 50 % reduksjon av matsvinnet innen 2030, og hvordan en matkastelov skal inngå i dette. Det skal utarbeides et konkret forslag til matkastelov. Arbeidet skal leveres i form av en skriftlig rapport til Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet innen 31.12.2023.

DEBATT:

– FOLKEHØGSKOLENE KLARER SEG FINT

Dorte Birch,

daglig leder i Informasjonskontoret for folkehøgskolen, stiller spørsmål ved eksamen på videregående skole.

Debattinnlegg: – Vi må kunne stille spørsmålsteget ved om samfunnet overhodet trenger å sette karakterer på ungdommene, skriver Dorte Birch, daglig leder i Informasjonskontoret for folkehøgskolen, i innlegget.

I disse dager går årets russ opp til eksamen. På grunn av korona så er dette første gang de har eksamen på videregående skole.

Tekniske problemer har gitt ekstra stress for ungdommene, men det har også vært stillet generelle spørsmål ved hvorfor de overhodet skal utsettes for slike prøver der noen få timers innsats kan få betydning for resten av livet. Korona-russen klarte seg tross alt fint uten eksamen.

MANGLENDE TILLIT

Hovedgrunnen til at samfunnet velger at alle ungdommer skal ha en karakter når de slutter på videregående skole er fordi man trenger å sortere dem. Hvilke ungdommer skal få adgang til hvilke utdanninger, og hvilke ungdommer skal få adgang til hvilke jobber? For å si det litt enkelt, altså.

Når samfunnet velger at karakteren skal fastsettes på en eksamen, og ikke kun ved at lærerne gir sine vurderinger basert på innsats i timene og på innleveringer, så kan begrunnelsene deles inn i disse tre hovedgrunner, om man skal stole på debattinnlegg i mediene i det siste:

1. MANGLENDE TILLIT TIL UNGDOMMENE

Vi trenger eksamen fordi vi mangler grunnleggende tillit til at ungdommer har lyst til å lære. Vi tenker at ungdommer helst ikke vil lære noe og at de må ha en kunstig prøve for å overhodet bli motivert til å åpne skolebøkene.

2. MANGLENDE TILLIT TIL LÆRERNE

Vi trenger eksamen fordi lærerne ikke er i stand til å sette nøytrale karakterer på de elevene som de har undervist igjennom ett eller flere år. Vi tenker også at lærerne ikke klarer å motivere elevene til å lære uten riset bak speilet som eksamen er.

3. MANGLENDE TILLIT TIL SAMFUNNET

Vi trenger eksamen fordi ungdommene bør lære å være i stressede situasjoner. Vi tenker at samfunnet kommer til å by på mange slike situasjoner senere i livet og da er det like greit å få trening i disse situasjonene mens man går på skolen.

SORTERINGSSAMFUNN

Vi må kunne stille spørsmålsteget om samfunnet overhodet trenger å sette karakterer på ungdommene. Det er ikke alle ungdommer som skal inn på høyere utdanning. Trenger de virkelig å få med seg et papir på at engelskkunnskapene sto til et 3-tall?

Og alle de ungdommene som skal inn på høyere utdanning, er virkelig en karakter det beste målet for om man blir en god student? Frafallet i høyere utdanning forteller en annen historie.

Kanskje modning er viktig? Motivasjon? Gleder ved å lære?

Disse er mye vanskeligere å måle og definitivt vanskeligere å sortere på. I tillegg baserer vi oss på mange år med tradisjoner når vi velger at det er karakterer som er det som skal avgjøre om Peter og Maren skal få lov til å studere. Tradisjoner er ikke enkelt å rokke på.

VI MÅ KUNNE STILLE

SPØRSMÅLSTEGN VED OM SAMFUNNET

KARAKTERER PÅ UNGDOMMENE

UTEN EKSAMEN

SKOLESLAG UTEN EKSAMEN

Hva med nesten 160 år med tradisjon for å ikke ha karakterer? 160 år uten eksamen?

Folkehøgskolene har klart seg helt fint uten verken karakterer eller eksamen. Elevene våre får kjenne på den indre motivasjonen og gleden ved å lære i stedet for den ytre motivasjonen som er trusselen om prøver og testing.

Og det funker! Hvert år får vi inn mange tusen ungdommer med svært ulik bakgrunn. Noen kommer med vitnemål fra videregående overstrødd med seksere mens andre har ikke fullført videregående enda. De går på de samme linjene og får tilbud om den samme læringen. Alle får kjenne på gleden ved å lære på en annen måte. Alle får kjenne på gleden ved å mestre uten få satt et tall på mestringsen.

De får lov til å kjenne på følelsen av å være skikkelig dårlig i noe uten at det ødelegger læringsgleden. Å være dårlig i noe betyr ikke at man får en dårlig karakter. Å være dårlig i noe betyr at man får muligheten til å bli bedre.

SLÅR ET SLAG FOR LÆRINGSGLEDEN

Jeg vil slå et slag for læringsgleden. Antakelsen om at ungdommer ikke ønsker å lære er helt feil. Det er menneskets natur å være nysgjerrig og å ønske å lære mer.

Vi er også så herlig skrudd sammen at vi lærer mer når vi har lyst til å lære. Vi lærer mer når det er gøy å lære.

Hvorfor antar vi at ungdommer ønsker å hoppe over hvor gjerdet er lavest på skolen når vi ser hvordan de kaster seg over læring på fritiden, enten det er på fotballbanen, mens de gamer, eller når de ser den ene YouTube-filmen etter den andre om temaer som fenger?

GLEDEN AV Å LÆRE

Folkehøgskolene har ikke eksamen eller karakterer og det lever vi helt fint med. Elevene våre lærer fordi de har lyst til å lære.

Argumentet mot folkehøgskolenes manglende eksamen og karakterer er at skoleslaget ikke gir formalkompetanse. Man får ikke en utdanning.

Men elevene får bømtevis med læring som de tar med seg videre enten de har blitt rå til å lage film, gode på arkitektur, eller flinke til å orientere seg i naturen. Noen velger å jobbe med eller studere videre med det de har lært på folkehøgskolen, men alle går ut styrket som mennesker. De har fått kjenne på gleden ved å lære uten å bli målt. Og det er en god følelse.

ET OVERHODET TRENGER Å SETTE

BJØRN HATTERUD:

BLOKKA PÅ BJERKE

– TRETTEEN ÅR I TREDJE ETASJE

I tretten år har Bjørn Hatterud budd i ei blokk i Groruddalen i Oslo. I 1961 flytta 48 heldige familiar inn i dei tolv etasjane. Då Bjørn flytta inn, var mange av bebuarane gamle. Bjørn vart nær venn med fleire av naboane, som krigsseglaren Bjarne, som budde vegg i vegg med Bjørn, og Ester i første etasje, som ein gong var ei fattigjente på Langøyene.

På tretten år har Bjerke gått frå å vere eit slite nabolag til eit populært buområde. På same tida har Bjørn gått frå uføretrygd og eit botnpunkt i livet, til karriere med verv, prisar og nye moglegheiter. Hatterud skal no flytte frå Bjerke og ser tilbake på åra i blokka og folka han har møtt.

Blokka på Bjerke er ei gripande forteljning om Hatterud, livet i dei tolv etasjane,

sorger og gleder, nære vennskap og endringane som har skjedd med både området, blokka og Hatterud sjølv.

Bjørn Hatterud (f. 1977) kjem frå bygda Veldre i Ringsaker kommune. Han er kulturskribent, kunstkritikar, kurator, musikar og sit i Kulturrådet. Han har tidlegare gitt ut **Mot normalt** (2018) og **Mjøsa rundt med mor** (2020). I **Mjøsa rundt med mor** skildra Hatterud livet som homofil og funksjonshemma med bakgrunn i arbeidarklassen på bygda. Boka vann mange hjarte og fekk Kriticarprisen. Hatterud har også mottatt Friitt Ords Pris.

Vi portretterte Hatterud her i magasinet i 2021 – nr 4. Finn det på frilyntfolkehogskole.no.

Samlaget/ØK

INGE EIDSVÅG:

ETTERSÅTT

I sin 15. bok har Inge Eidsvåg fordypet seg i noen av sine yndlingsdiktere. Han innleder boka med å skrive en fornøvelig beretning om da han som hitterværing møtte gudbrandsdøler for første gang. Deretter reflekterer han om kunsten å se, lytte og lese.

I bokas hoveddel sammenligner han Alf Prøysen og Tor Jonsson; han er grepet av Hans Børlis religiøsitet; han forteller om forholdet mellom Sigrid Undset og Knut Hamsun; han presenterer Cornelis Vreeswijks sterke liv og visekunst; han fordyper

seg i sin yndlingspoet, Tomas Tranströmer – og han skildrer Edith Södergrans korte og intense liv, for å nevne noen tema.

Til slutt spør han om kunstnerne kan gjøre en forskjell? Et betimelig spørsmål i dagens verden.

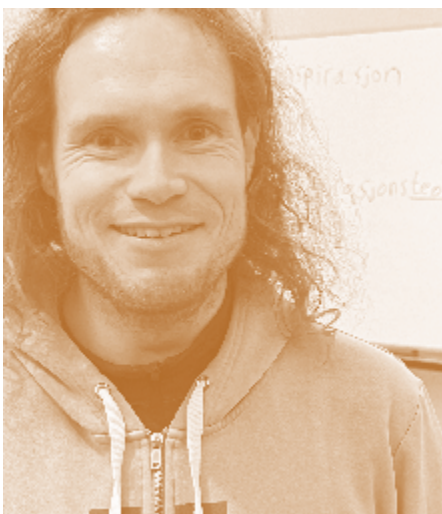
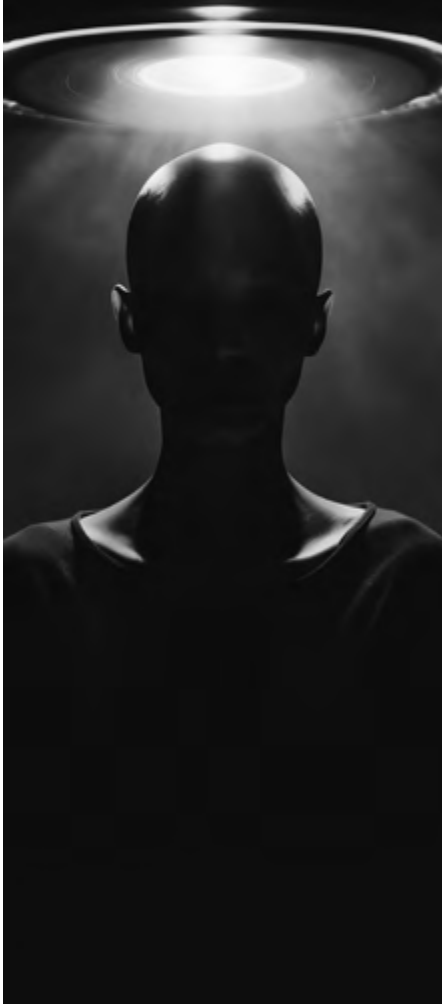
Inge Eidsvåg har vært lærer og rektor ved Nansenskolen på Lillehammer i snart et halvt århundre. Han har skrevet 14 bøker, den forrige het *I livets skole*. Rapport fra en avgangselev (2021).

Cappelen

KONSPIRASJON OG MYSTERIER

FRA MORSOMT VALGFAG
TIL BLODIG ALVOR

Da jeg begynte min karriere på Lundheim hadde folkehøgskolen et populært og morsomt valgfag som jeg umiddelbart var glad for å bli involvert i. Konspirasjon og mysterier. Tretten år har gått. Faget finnes fortsatt, men nå er det ikke så morsomt lenger.

Eivind Eikli Hiorth

Kulturviter og tredje generasjons folkehøgskolelærer

HVA ER EN KONSPIRASJONSTEORI?

La meg først falle for en av lærerens evige fristelser og åpne med en begrepsavklaring. Jeg opplever nemlig ofte at begrepene «konspirasjon» og «konspirasjonsteori» brukes om hverandre som om de betyr omtrent det samme, noe de slett ikke gjør! (Jada, jeg er typen som har en morgensamling om grammatikk hvert eneste år).

Konspirasjon betyr rett og slett at noen (minst to!) går sammen for å planlegge og eventuelt gjennomføre det vi kan kalle «lyssky uhumskheter». Konspirasjoner forekommer selvsagt daglig. Når noen for eksempel planlegger bankran eller bestiller svart arbeid til borettslaget, da konspirerer de. Det samme er tilfellet hver gang en erfaren stortingspolitiker forklarer en ny kollega hvordan man kan få mest mulig ut av en fiktiv pendlerbolig.

Konspirasjonsteorier er ganske enkelt de teoriene vi lager oss hvis vi mistenker at en slik konspirasjon har skjedd. Begrepet forbindes likevel oftest med teorier av mer fargerik art, som gjerne omhandler de (presumptivt) store konspirasjonene i verden. Flyvende tallerkener, drapet på J. F. Kennedy, Da Vinci-koden, og så videre.

For 13 år siden var det stort sett slike ting valgfagstimene handlet om. Vi lo av hvor paranoide konspirasjonsteoretikerne kunne være. Samtidig var vi litt nysgjerrige på om de kunne lære oss noe.

I dag er det en annen verden.

SKJULT MAKT OG UGLEGUDEN MOLOK

Alex Jones er et godt sted å begynne. For tretten år siden fremstod han som en koko, men likevel relativt godslig konspirasjonsteoretiker. Hans youtubefilm «Dark secrets - Inside The Bohemian Grove» (2000), kan i dag regnes som en slager innen feltet. Filmens utgangspunkt var å bevise at George W. Bush og andre prominente amerikanere konspirerer livskiten ut av seg hvert eneste år på The Bohemian Clubs sommerleir for eliten.

At slike lukkede arrangementer representerer en potensiell fare for demokratiet er opplagt. Direktører og senatorer kan røyke sigar og avtale ting de slett ikke bør snakke om, mens pressen holdes på behagelig avstand. Absolutt noe å sette fokus på!

Å vise filmen der Jones infiltrerer leiren, pålagt skummel musikk og overdrevent drama så det holder, gav meg som lærer i 2010 en nyttig og underholdende innfallsvinkel til temaet skjult makt. At filmen også påstår at eliten bedriver menneskeofring(!) til den okkulte ugleguden Molok, med «videobevis» (intet mindre!), fikk bare være. Vi lo råt av hele greia. «Haha, der tok Alex litt av gitt! Men tilbake til denne skjulte makten da dere... Har vi noen slike udemokratiske arenaer i Norge som dere kan tenke på?»

Varselsignalene var der. Men ærlig talt, tenkte jeg, folk er da ikke dumme nok til å tro på sånt! Jeg avskrev Jones som fullstendig harmløs.

JONES OG TRUMP

I desember 2012 ble 28 mennesker drept på barneskolen Sandy Hook i Connecticut. Tjue av dem var barn i alderen seks til syv år. En tragedie så total at alle ord blir fattige ... Men det syntes ikke Alex Jones, som gjennom sin kanal «Infowars» i årene etter begynte å spy ut konspirasjonsteorier om massakren. Han påstod at barna som døde ikke fantes. At videoopptakene viste skuespillere. At det hele var iscenesatt av eliten for å tyne strenge våpenlover ned på den arme amerikanske befolkningen. Og løsningen? Stem på Jones' gode venn, Donald Trump!

Hvor mye vi enn prøver går det neppe an å forestille seg ekstrabelastningen alt dette påførte sønderknuste pårørende. I 2022 ble Jones omsider dømt til å betale dem over en milliard dollar i erstatning, men vi vet jo også at Trumps president-skap både kom og gikk innen den tid.

Så vi må innom Trump vi også. Mannen startet sin politiske karriere med påstander om at Barack Obama egentlig var født i Kenya, og har siden den gang strødd ut en perlerække med konspirasjonsteorier. De er slett ikke morsomme.

Fake news. Vaksineskepsis. Et «stjålet» presidentvalg... Alle motstandere fremstilles konsekvent som en del av en korrumpert og råtten elite. Og fansen ikke bare sluker det, de går lenger!

Alex Jones' gamle feberfantasier om menneskeofring gav drønnende gjenklang tjue år senere i form av skrullingene som stormet Capitol Hill. De fleste husker bildene av «Q-anon sjamanen» Jacob Chansley fra den dagen. Tilhengerne av Q-anon teorien mener altså fast og bestemt at den politiske eliten er en gjeng med gjennomkorruperte, satan-dyrkende pedofile som drikker barneblod!

Hva i alle dager har skjedd med bare det å være politisk uenig?

NÅR MENINGSMOTSTANDERNE BLIR ONDE

Trump er kun et symptom. Tro ikke vi er forskånet i Norge. Det norske ekstrem-konspirasjonsteorimiljøet finner sammen på nettstedet som Nyhetsspeilet.no (som jeg sier til elevene, ta alt du leser der med en kilo havsalt!). Dette miljøets tro på at covid-19 var en bløff, førte til at en av lederskikkelsene døde av viruset. Han ble smittet under et låve-møte på Gran der de brøt smitteverne-reglene nettopp for å snakke om «Virusløgner». Ironien blir så bemerkelig at man skulle tro Monty Python stod bak.

Nyhetsspeilet havnet tilbake i 2010 i kritisk søkelys i Humanetisk Forbunds (HEF) magasin «Humanist». Miljøet svarte den gang med en real tirade (du finner den på nett) med tittelen «Satanismen i humanismen», der budskapet var at HEF er Det Ondes agenter på Guds grønne jord.

For all del, som en troende lærer ansatt på en kristen folkehøgskole hender det saktens at jeg er uenig med HEF i både det ene og det andre. Men å påstå at de er onde mennesker trodde jeg falt på egen urimelighet. Vi lo mye av denne menings-utvekslingen i valgfagtimene mine for tretten år siden, spesielt av HEF's fornøyelige og forbilledlige tilsvarende. Men; med det vi vet i dag føyer anklagen seg inn i et altfor velkjent og nitrist mønster.

Når meningsmotstanderne stemples som «ondskapen selv», blir fort de aksepterte virkemidler deretter. I Nyhetsspeilets artikler og kommentarfelt finner man både holocaustfornektelse og påstander om at jødene står bak alt galt i verden. Om ikke alarmklokkene kimer da, vet ikke jeg hva som skal til.

KONSPIRASJONSTEORIER SOM DANNELSEFAG

Konspirasjonsteoriene, er i utgangspunktet et sunt samfunnsfenomen som handler om å stille spørsmål ved det etablerte, men representerer i dag en livsfarlig trussel mot demokratiet.

En viktig årsak er Internett. Før hadde hver bygd kanskje en tulling i baren eller bedehuset. Nå finner de hverandre online, deler ideer og når ut til flere. Tilliten til samfunnet, vitenskapen og «eliten» (hvem de måtte være) brytes systematisk ned.

Jeg underviser fortsatt om konspirasjonsteorier på Lundheim, men i dag mest i fellesfaget Vindu mot verden. Vi ser fortsatt noen sprø sekvenser med «dokumentarfilm», javisst, men vi har et mer målrettet fokus på kritisk sans og kildekritikk. Hvordan gjenkjenne bullshit og hersketeknikker? Hva er logiske tankefeil? Hvordan kan AI (kunstig intelligens) og nett-troll lure oss? Elevene sier selv at dette trenger de mer av. Så la meg avslutte med et lite varsko, kall det gjerne et brøl til vekkelse.

Elevene våre, også de mest oppegående, føres daglig (eller i alle fall ukentlig) med påstander som er helt koko. Iblant på opplagt lugubre plattformer som 4chan, men også på allmenne underholdningskanaler som TikTok, Youtube og Instagram.

Jeg vet dette fordi elevene forteller meg det. De viser gjerne en video som argumenterer for at jorden er flat, på 18 sekunder, og vil spent høre hva Eivind tenker. Takk og lov for at de spør! Og for at de fortsatt gjør det med glis som sier «at det går an»!

Etter min mening er det vårt ansvar som folkehøgskolelærere å involvere oss i denne materien. Vi må gidde å forstå litt av det, ta det på alvor, og sortere rotet sammen med ungdommene våre.

Og hvis en elev er opptatt av noe rart, ikke le det bort. Ta heller en kopp kaffe og lytt.

KONSPIRASJONSTEORI

Sigurd Ohrem,
filosof og tidligere folkehøgskolelærer

En konspirasjonsteori er en teori eller påstand om at en gruppe eller enkeltpersoner i hemmelighet arbeider sammen for å planlegge eller gjennomføre en skjult agenda eller sammensvergelse. Konspirasjonsteorier kan omfatte påstander om at enkeltpersoner eller grupper av personer i regjeringen, næringslivet, mediene eller andre samfunnsinstitusjoner samarbeider for å skjule sannheten om hendelser eller kontrollere informasjonen som publiseres. Slike teorier kan også omfatte påstander om at hendelser som terrorangrep, pandemier, krig, eller lignende er planlagt og utført av en skjult gruppe eller organisasjon.

KONSPIRASJONER, OG «COVERT ACTIONS»

Typisk populærkulturelle, delvis komiske eksempler på konspirasjonsteorier er slike som at månelandingen egentlig var en fake, at jorden i virkeligheten er flat etc. Andre, og langt mer dystre eksempler er Iran Contras-affæren og Watergatesaken,

hvor det jo viste seg at det faktisk foregikk hemmelige operasjoner som det var opprettet for myndighetene å avfeie som – nettopp konspirasjonsteori.

Helt nylig har det vært omfattende mediespekulasjoner om hvem som sprengningen av Nordstream, gassrørdningene i Østersjøen/Nordsjøen. Her foreligger det jo mange ulike teorier, som kanskje alle kan kalles «konspirative», og erfaringsmessig er det slik at når man befinner seg i en tilnærmet krigstilstand, slik Europa og Nato befinner seg i nå, har konspirasjonsteoriene gode vilkår.

En konspirasjonsteori er altså en teori om at det foreligger en eller flere konspirasjoner. Men er alle slike teorier konspirasjonsteorier FØR de evt. blir bekreftet? Hva skiller dem på et tidlig tidspunkt egentlig fra andre typer teorier, og er de stadig å betrakte som konspirasjonsteorier hvis de faktisk BLIR bekreftet. Eller ligger det i konspirasjonsteoriens natur at den nettopp ikke KAN bekrefte?

VITENSKAPELIGE TEORIER

Konspirasjonsteorier har ofte liten eller ingen støtte fra bevis eller pålitelige kilder, og kan ofte være basert på feilaktige eller misforståtte informasjonen, eller overdreven mistro eller frykt. De har ofte en samfunnsundergravende ved å spre feilinformasjon og svekke tilliten til offentlige institusjoner og autoriteter. Noe helt annet er det hvis enkelte av disse teoriene virkelig viser seg å ha noe for seg. Da kan det som virket å være konspirasjonsteori gå over til å være plausible hypoteser, og dermed romme en mulig, holdbar forklaring.

La oss se litt nærmere på hva som kjennetegner en vitenskapelig teori? Vitenska-

pelige teorier er, ut fra en allment akseptert oppfatning teorier som er mulig å teste ut i virkeligheten, dvs. i forhold til erfaringsbasert viten, empiri. Strengt tatt finnes det faktisk et enda strengere krav enn testbarheten, de skal faktisk kunne la seg falsifisere, det vil si motbevises eller svekkes av empirien. Sammenlikner vi dette kravet med mange konspirasjonsteorier, ser vi at en rekke slike teorier ikke kan konkurrere med vitenskapelige teorier. De lar seg rett og slett ikke motbevise. Ta oppfatninger som at månelandingen ikke fant sted i virkeligheten, eller, mer generelt, at det finnes en skjult, global, deep-state institusjon som styrer og bestemmer over alle viktige begivenheter som skjer. Dette er konspirasjonsteorier som åpenbart hverken lar seg falsifisere eller engang teste. Hadde the deep state teorien latt seg bevise, hadde den selvsagt ikke vært skjult etc. Men, dette betyr selvsagt ikke at det ikke finnes (for noen) skjulte krefter i en rekke samfunn, som påvirker og i stor grad kan være medbestemmende over viktig samfunnsmessige hendelser. Vi kan bare tenke på CIA's medvirkning i en rekke militærkupp og statsovertakelser på 1970-tallet, som i Chile og Hellas, eller Iran-Contraaffæren.

KVASIVITENSKAP ELLER POLITISK PROPAGANDA

KONSPIRASJONSTEORI OG POPULÆRKULTUR

Asbjørn Dyrendal og Terje Emberland skrev i 2019 en saklig, og intendert klargjørende bok om konspirasjonsteori. Boken sa mye om konspirasjonsteorier som gjenstand for vitenskapelig behandling og forklaring, mindre om andre forståelsesperspektiver. Siden den gang har verden blitt mer kompleks og tilsynelatende mer uforståelig. For Norge og Europas skyldes mye av dette at vi faktisk deltaer i en krig (i Ukraina), og at svært mye av det som viderefremmes oss via media må kunne kalles propaganda.

Men, fra før av florerte jo internett av slike teorier, og det kunne virke som denne formen for kvasi-vitenskapelig, magisk tenkning var på vei til å erobre også den politiske scenen. En viktig aktør i så måte må sies å ha vært Donald Trump, med sine paranoide forestillinger om fake-news.

Den omtalte boken sa mindre om hvordan vi kan forstå konspirasjonsteori, ikke som teorier, men som dominerende fortellinger om virkeligheten, såkalte narrativer, som det ikke gir god mening å kalle usanne. Selv om beskrivelser av populærkulturen sier noe om hvor plotene til de mest utbredte, massemediabaserte, dystopiske fortellingene på 80- og 90-tallet hentes fra, og boken omtalte nettbaserte fenomen som memer og andre tegn, virket den allerede i 2019 lett datert på området. I dag er dette inntrykket langt mer påtrengende enn bare for fire år siden.

NORDSTREAM-AFFÆREN

Hvem var det egentlig som sto bak sprengningen av de to gassrørledningene i Østersjøen? Ingen vil i dag si sikkert at de vet, men mange har klare oppfatninger om hva de tror. I første fase var det mange som trodde det var Russland som sto bak, en svært lite sannsynlig teori tatt i betraktning dere avhengighet av gasseksport. Trolig var Russland mest aktuell som kandidat ut fra en mer ideologisk mistenksomhet, som tidligere kommunistat, som utøver av en urettferdig krig, som lettvent syndebukk i Natos propaganda-kampanje etc. Så kom Ukraina inn som kandidat, en mye mer sannsynlig forklaring, men likevel teknisk vanskelig å forklare. At det var USA og Norge i samarbeid som gjennomførte operasjonen var en teori som sto sterkt i mange USA- og Nato-kritiske medier, men også blant erfarne, amerikanske mediefolk som Seymour Hersh. I dag er det blitt ganske så stille om saken, og mange vil nok mene at det skyldes at informasjon bevisst holdes skjult. Det ville f.eks. på ingen måte tjene Natos/Usas/Staten Norges interesser i Ukraina hvis det kom ut informasjon som bekreftet at vi eller Ukraina sto bak. I krig er alt tillatt...

MARTHA STEINSVIK OG SIONS VISE PROTOKOLLER

En tilbakevendende kilde til konspirasjonsteorier er det fiktive verket Sions vise protokoller, publisert før 1. verdenskrig, som må sies å være den kanskje viktigste historiske kilden til hva som etter hvert ble hetende konspirasjonsteori. (Makk) verket handler som mye annet innenfor sjangeren om systematisk mistenkeliggjøring av folkegrupper (jøder) og paranoide forestillinger om hemmelige sammensvergelses. Det hele framstilles i en, for det moderne blikk forkrøplet tankeform det meste koker ned til en sammen surium av anti-semittisk propaganda.

På tross av at denne boken kan virke absurd på oss i dag, hadde den en enorm oppslutning i også Norge i mellomkrigstiden. Den kjente feministen og antroposofen Martha Steinsvik reiste i en årrekke på 1920-tallet rundt med et foredrag om nettopp denne boken, som hun, i flg. Aftenposten holder for over 200 000 mennesker landet over. Dette var et falsum som angivelig avslørte en jødisk konspirasjon for å vinne verdensherredømme. Så slike forestillinger ville neppe leve videre hvis ikke det var et visst grunnlag i populærkulturen. Den gang var det nok mange av landets frilynte ungdomslag som fikk den tvilsomme æren av slike besøk. I dag er det face-book, twitter og andre nettbaserte tjenester som er de viktigste formidlingskanalene.

TABLOIDISERING OG TRUMP

Tilsvarende absurde f.eks. Donald Trumps titrede forestillinger om den konspirative årsaken til meksikansk innvandring til USA fortone seg for utenforstående, men det samme kan neppe sies å gjelde et USA der Trumps konspirasjonsteorier ble til en ubehagelig, men høyst virkelig politisk faktor å regne med.

Er ikke overdreven forenkling og tabloidisering et typetrek ved mange konspirasjonsteorier, slik at komplekse sammenhenger gjerne blir framstilt som om det finnes kun en avgjørende faktor, såkalte en-faktorforklaringer? Hele forestillingen om en global, hemmelige sammenvergelse, må sies å være et godt eksempel på dette, og passe som hånd i hanske inn i de populistiske tabloidmedienes forenklete virkelighetsframstilling. Er det populærmediene som skaper grunnlaget for konspirasjonsteoriene?

VITENSKAP ELLER «VITENSKAP»

Av og til kommer vitenskapen i konflikt med seg selv. I så måte er kanskje følgende sak litt typisk. Forfatterne av den omtalte boken henviser til en artikkel i en herværende avis, fra 2017, med overskriften «Innløsende at 9/11 var en eksplosjon». La gå at påstanden i overskriften kan virke tendensiøs, men den hentyder til noe som i prinsippet er testbart, og dermed potensielt vitenskapelig holdbart, men neppe så mange år etterpå. NRK har formidlet flere innslag, bl.a. med den danske vitenskapsmannen, kjemikeren Niels Harrit, som allerede i 2009, viser at noe tilsvarende faktisk kunne ha skjedd. Han sår tvil om den endelige forklaringer ved å vise til at også et tredje tårn, WTC7, kollapset noe senere på dagen, av årsaker som etter Harrits mening ikke er tilstrekkelig belyst.

Men hva skal en gjøre når den ene «vitenskapen» synes å slå den andre i hjel?

Det virker både villedende og unødig konfliktskapende å operere med en polaritet mellom vitenskapelige vs falske fakta, når vi vet at heller ikke vitenskapen er enig med seg selv, og nettopp utvikler seg gjennom å avkreftede egne hypoteser. Konspirasjonsteorier finnes åpenbart, men det er svært vanskelig å skille klinten fra hveten på den massemediale arenaen. Kanskje er det bare god gammeldags kildekritikk og en sunn porsjon skepsis vi kan holde oss til når vi skal navigere i dette vanskelige terrenget?

**«LIGGER DET I
KONSPIRASJONSTEORIENS
NATUR AT DEN NETTOPP
IKKE KAN BEKREFTES?»**

Arbeidslivet

FORTRINNSRETT

Fortrinnsretten har som formål å bidra til at arbeidstakere har et godt stillingsvern. Vi skal se på fortrinnsrett til ny ansettelse etter nedbemanning, som reguleres i arbeidsmiljølovens § 14-2, og fortrinnsrett for deltidsansatte i aml §14-3.

Det er lavere elevtall ved mange skoler nå, og flere har derfor måttet nedbemanne. Når det så blir ledige stillinger på skolen igjen, må man være oppmerksom på at det kan være flere som kan ha fortrinnsrett til disse. Dersom skolen har nedbemannet som følge av lavt elevtall, vil de som ble sagt opp ha fortrinnsrett til ny stilling i ett år fra oppsigelsesfristens utløp. Fortrinnsrett gis til de som er blitt nedbemannet på grunn av virksomhetens forhold. De som er blitt oppsagt av andre årsaker, eller som selv har sagt opp, har ikke fortrinnsrett. Fortrinnsretten gjelder også for de som i en nedbemanningsprosess har akseptert en redusert stilling, i stedet for å bli sagt opp.

Betingelsen for å få fortrinnsrett er at arbeidstaker har vært ansatt i til sammen minst 12 måneder de siste to årene. Dessuten må arbeidstaker være kvalifisert for stillingen. Ikke nødvendigvis best kvalifisert, men vedkommende må kunne utføre arbeidsoppgavene tilfredsstillende. Er det flere som har fortrinnsrett til en stilling, må arbeidsgiver følge de samme regler for utvelgelse blant disse, som ble brukt ved nedbemanning. Dersom skolen i mellomtiden har fått et annet kompetansebehov, må dette vurderes særskilt.

Ansatte som arbeider deltid kan ha fortrinnsrett til å få utvidet sin stilling, fremfor at skolen ansetter eller leier inn nye. Dette kan også gjelde deler av en ledig stilling. Den deltidsansatte må være kvalifisert til arbeidet, og det må ikke være til vesentlig ulempe for skolen. Dersom arbeidsgiver bestemmer at det vil være til vesentlig ulempe å utvide deltidsstillingen, må det skriftlig dokumenteres, og det må være tydelig hvordan arbeidstakers rettighet er vurdert opp mot ulempen det vil medføre for skolen.

Arbeidsmiljøloven sier at arbeidsgiver skal informere internt om ledige stillinger i virksomheten. Dette bør gjøres på en slik måte at de som har fortrinnsrett enkelt kan holde seg orientert om ledige stillinger, slik at de kan si ifra at de vil gjøre fortrinnsretten gjeldende, og søke på stillingen.

Dersom det både er ansatte som har fortrinnsrett etter nedbemanning, og deltidsansatte som ønsker utvidet stilling, er det de ansatte som har vært gjenstand for nedbemanning som har prioritet. Det finnes ett unntak til denne regelen, og det gjelder arbeidstakere som var midlertidig ansatt ved nedbemanning, og som derfor ikke fikk fortsatt ansettelse. Denne gruppen har fortrinnsrett, men deltidsansatte går foran i prioriteringsrekkefølgen.

Når en arbeidstaker får tilbud om en passende stilling, må denne aksepteres innen 14 dager. Dersom arbeidstaker ikke tar imot tilbudet, vil fortrinnsretten falle bort.

Angelina K. Christiansen,
generalsekretær i Folkehøgskoleforbundet

FAST-TRACK → TIL KONVERTERING?

Bibelskulane i Norge har fått reduksjon i sine løyvingar frå staten. For å sikre sine rammevilkår søker dei å finne gode løysingar på det dilemmaet som dei står i. Misjonssambandet sine to skular i Oslo og i Tromsø, samt Ansgar bibelskole i Kristiansand smaker på om det er mulig å endre status frå bibelskule til folkehøgskule. Rektor Jon Georg Fiske på Fjellhaug bibelskole i Oslo, meiner at hans skule i fleire år har «nærmet seg folkehøgskolene i profil og pedagogikk». Dei har vore i kontakt med både departementet og IKF-kontoret (Informasjonkontoret for kristen folkehøgskole) for å få hjelp til konverteringsprosessen. Rektor på Ansgar bibelskule Ingunn Folkestad Breistad, skulle ønske det var ein «fast track» til å bli folkehøgskule. Departementet er tydeleg på at dette ikkje er mulig, og bibelskulane må ev. søke om å bli folkehøgskule på lik linje med andre som søker. Då vil også kriteria for godkjenning bli lagt til grunn. Hovudkriteriet for å drive folkehøgskule er at ein arbeider med formålet i Folkehøgskulelova som utgangspunkt. Den enkelte skule kan og skal definere sitt eige verdigrunnlag, men formålet står fast. I tillegg må folkehøgskulerørsla ta inn over seg dei føringar som NOU 2022: 16 tydeleg presenterer, - det skal vere «En folkehøgskole for alle».

Bibelskulane sine ønsker om konvertering til folkehøgskule er i all hovudsak økonomisk motivert. I tillegg har folkehøgskulane noko friare rammer, men samtidig eit større ansvar for å verkeleggjere eit dannelsesideal som er sjølvkritisk, har eit samfunnsfokus, vere representative for det norske samfunnet og ha demokratisk danning som eit overordna perspektiv. Bibelskulane presenterer tydeleg sine overordna målsettingar på sine respektive web-sider. «På bibelskole kan du styrke troen i et unikt fellesskap», «Vår visjon er å lese, lære og leve Guds Ord,...», «Eleven

skal gjennom et bibelskoleår reflektere over og integrere Bibelens innhold i egen tro.» Det individuelle trusstyrkande og religiøse fellesskapsperspektivet er i høgsetet. Det er også lagt vekt på kritisk refleksjon, men alt skjer innanfor dei rammer som bibelen gir som rettesnor for livet og eksistensen. Om ein skal samanlikne desse dannelsesideala med det som Folkehøgskulelova held høgt, er det ein svært lang veg å gå for bibelskulane. Det krevst ei dramatisk endring i skulane sitt DNA, ei perspektivendring som dei fleste truleg er lite villig til å foreta, berre for å oppnå økonomisk gevinst. Det er prinsipielt stor forskjell på formål og verdigrunnlag. Dei kristne folkehøgskulane er tydeleg på det samfunnsmandat som Folkehøgskulelova presenterer, og har sine verdigrunnlag som grunnleggjering, ikkje som formål, når ein inviterer elevar inn i læring og dannelsesprosessar.

Det er forståeleg at bibelskulane ser etter andre økonomiske løysingar i tronge tider. Ein kan likevel undrast over kvifor denne problemstillinga dukkar opp. Det er svært stor skilnad på å drive bibelskule og folkehøgskule. Har vi blitt så uklare at andre trur det ein kan bli folkehøgskule med eit heilt anna utgangspunkt og anna formål? Har vi mislukkast i å kommunisere kva som er vårt samfunnsoppdrag? Bibelskulane sine initiativ bør etterfølgast av ein diskusjon i våre egne krinsar om korleis vi presenterer oss både overfor komande elevar og samfunnet elles. Meir enn nokon gong, treng vi å vere tydelege på at folkehøgskulen skal vere for alle, at vi arbeider med utgangspunkt i den enkelte elev og at folkeleg opplysning og demokratiske dannelsesprosessar er vårt formål.

Einar Opsvik, leiar i Folkehøgskoleforbundet

RINGSAKER FOLKEHØGSKOLE BLIR NEDLAGT

Styret ved Ringsaker folkehøgskole (tidl. Arbeiderbevegelsens folkehøgskole) har innstilt på at skulen skal leggest ned. Grunngevinga er sviktande elevtal for komande skuleår. Til tross for at skulen har gjennomført ei dramatisk nedbemanning for å kunne ha ei forsvarleg drift, har styret sett krav om eit høgare elevtal for å kunne starte skuleåret. Endeleg vedtak om nedlegging må gjerast av generalforsamlinga i LO i slutten av august. Beskjeden blir mottatt med stor skuffelse i personalet som hadde fleire nye prosjekt på timeplanen. Skulen har tatt mål av seg til å fylle folkehøgskulerørsla sitt mandat om å bidra til å danne demokratiske samfunnsborgarar. I samarbeid med andre folkehøgskular har elevane som skulle starte i august, fått alternative tilbod om skuleplass.

NY SÆRAVTALE FOR UNDERVISNINGS- PERSONALET I KOMMUNALE OG FYLKES- KOMMUNAL FOLKEHØGSKOLER.

Den 29. juni var det forhandlinger med KS om SFS 2214 Undervisningspersonalet i kommunale og fylkeskommunale folkehøgskoler. Partene kom til enighet om ny særavtale for perioden 01.01.2023 – 31.12.2024.

Det er gjort noen endringer, den mest synlige er endret nummereringen, som vi håper vil gjøre det lettere å orientere seg i avtalen. Sats for ulempetillegget er økt til kr. 29.500 med virkningsdato fra 1. januar 2023.

Partene er enige om at det skal vurderes om det er behov for ytterligere endringer, og har avtalt å utrede dette i forkant av neste reforhandling. Utdrag fra protokollen:

«SFS 22 14 har i all hovedsak vært uendret siden 2008. Folkehøgskolene er i utvikling, og partene er enige om at det er behov for en grundigere vurdering av hele arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet i kommunale og fylkeskommunale folkehøgskoler.

De sentrale parter ber de lokale parter evaluere egen lokal arbeidstidsavtale. De sentrale parter vil legge disse evalueringene til grunn ved reforhandling av avtalen høsten 2024.»

TILLITSVALGT KONFERANSEN

31. oktober – 2. november er tidspunktet for FHF sin årlige konferanse for tillitsvalgte. Lokallagsarbeidet er viktig både for det tradisjonelle fagforeningsarbeidet og for å holde arbeidet i folkehøgskulerørsla varmt. Nye tillitsvalgte blir innkalt til forkurs 31. oktober, der det blir gitt ei grunnleggende innføring i det å være tillitsvalg. I hovedkonferansen blir en oppdatert på det nye i lov og avtaleverk, og får fornya kunnskap og trening i andre tema.

Tillitsvalgtkonferansen er gratis for lokale tillitsvalgte og gir rett til fri med lønn samt eventuell refusjon av vikarmidler til skolen. Informasjon og lenke til påmelding finnes på www.friylntfolkehogskole.no under «kalender».

KURS FOR VAKTMEISTRAR OG DRIFTSLEIARAR, AVLYST

På grunn av lite påmelding blir det annonserte kurset for vaktmeistrar og driftsleiarar avlyst. Kurset skulle haldast 18. – 19. oktober, og det var m.a. planlagt eit besøk på messa «Bygg reis deg 2023» på Lillestrøm. Det blir jobba for å finne eit nytt tidspunkt for ei liknande kurs.

FOLKEHØGSKULANE PÅ ARENDALSUKA 2023

FHF og NKF samarbeider om folkehøgskulane sin stand på Arendalsuka. Standen er sentralt plassert og to tidlegare elevar bidrar med å skape kontakt og gode samtalar med publikum. Ei store mengd lærerike arrangement er på menyen og våre tilsette bruker dagane til å bygge nettverk og ta kontakt med personar som kan bidra i folkehøgskulen sine fora.

LEIARFORUM OG ÅRSMØTE FOR INFORMASJONSKONTORET

Årets leiarforum blir arrangert på Quality Hasle Hotel i Oslo 6. – 8. november. Konferansen er eit samarbeid mellom frilynt og kristen folkehøgskule. Leiarforum er ein viktig møtestad og kontaktpunkt for leiarar i folkehøgskulen. Det blir i år sett saman eit program med m.a. fokus på pedagogisk leing. Årsmøta for IF og IKF blir inkludert i programmet. Det blir også sett opp ein eigen bolk for inspektørar og ass. rektorar, med tema som spesielt dreier seg om dei arbeidsoppgåvene desse har.

Angelina Christiansen og Einar Opsvik

MEDLEMSFORDELER KORT FORTALT:

Engasjement i lønns- og arbeidsforhold: Folkehøgskoleforbundet gir sine medlemmer mulighet til engasjement og innsats for å bedre egne og arbeidskollegers lønns- og arbeidsforhold.

Kurstilbud i Folkehøgskoleforbundet: Folkehøgskoleforbundet tilbyr medlemmer og tillitsvalgte gratis kurs og skoloring i tariff – og forhandlingskunnskap, arbeidsrett og tillitsvalgtarbeid.

Forsikringsordninger: Folkehøgskoleforbundet tilbyr medlemmene gunstige forsikringsordninger i samarbeid med Utdanningsforbundet og Tryg Forsikring.

Fortløpende informasjon: Som medlem i Folkehøgskoleforbundet får du fortløpende informasjon om tariffsaker og andre forhold som berører din arbeidssituasjon. Dette skjer gjennom tillitsmannsapparatet, elektronisk nyhetsbrev, Folkehøgskoleforbundets hjemmesider og medlemsbladet «Folkehøgskolen».

Utvalg for alle: Folkehøgskoleforbundet har etablert utvalg for lærere, utvalg for praktisk personale og et skoleutviklingsutvalg. For rektorene er det etablert et eget landsdekkende lokallag.

Vil du vite mer:

frilyntfolkehogskole.no/fhf/medlem/

NY MEDLEMSFORDEL!

Nå får du 10 prosent rabatt på alle Strawberry hoteller på over 130 destinasjoner i hele Norden og Baltikum. Les mer ved å scanne QR-koden!

UKA-sjef, Espen Bråten Kristoffersen, med mange roller. Han holdt mesterlig kontroll på alle trådene. Foto: Øyvind Krabberød

FOLKEHØGSKOLEUKA 2023

Jeg ønsker å sende en takk til alle som deltok på Folkehøgskoleuka 2023.

Det betyr mye at dere kommer. Det ble en utrolig fin uke med faglig og sosialt påfyll. Ekstra spennende med ny vertsskole. SKAP Kreativ Folkehøgskole leverte virkelig varene. Et flott kollegium brettet opp ermene for å gi oss smørsiden av norsk folkehøgskole. En stor og gedigen takk til hele gjengen.

Uværet «Hans» deltok også på Folkehøgskoleuka i år. Han sørget for at solen glimtet med sitt fravær, men på avreisedagen dukket den jammen opp. Neste år har vi bestilt sol hele uka. Merk dere det.

Årets kursmeny bestod av: Kurs for nye lærere, Kurs for nye skoleledere, Uten Fasit, Teaterkurs, Kurs for praktisk personale, Krenkorama, Markedsføringskurs og Kreativ Mix. Fantastiske kursholdere holdt i de pedagogiske trådene gjennom hele uken.

Bli med på Uka i 2024! Hold av uke 32!

TRALL – HELE NORGES SANGBOKAPP!

Folkehøgskoleforbundet har inngått et samarbeid med Trall. Det er vi veldig glade for og ikke minst stolte av. Vi tror dette kan være med på å styrke sangen i Folkehøgskolen.

Trall er hele Norges levende sangbok der det fylles på med unike innspillinger av kjente og ukjente sanger, og sanger til forskjellige situasjoner og aktiviteter. Trall er laget av musikkpedagoger og sangforskere, og er skreddersydd for barn og unge – et helt trygt univers uten reklame eller lenker videre.

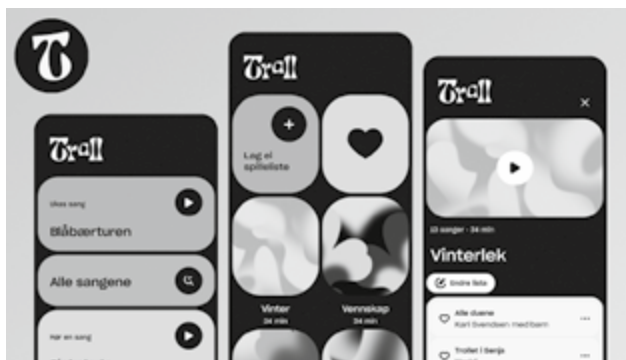
Kjernen i Trall er de unike innspillingene. Sangene er samlet inn fra hele landet, og innspillingene er kvalitetssikret av en redaksjon bestående av musikkpedagoger. I Trall møter du 20 forskjellige språk, og sangene representerer et mangfold av sjangre, musikkulturer og tradisjoner. Du kan la deg inspirere av ferdige spillelister med ulike temaer, eller du kan lage dine egne.

Flere skoler kvier seg for allsang fordi de mangler akkompagnement. Ikke alle skolene har ansatte som kan spille instrumenter. Da er Trallappen en virkelig god og effektiv løsning. Trall har nemlig en karaokefunksjon, hvor du kan dempe vokalen og syngesammen med profesjonelle musikere. Å få syngesammen «til ungdommen» med KORK er en mektig opplevelse!

Flere av sangene i appen kan du også finne i sangboken vår. Og en skikkelig bonus: bruker du Trall er du med og støtter norsk musikkliv.

Scann QR-koden for å lese mer og se priser!

Espen Bråten Kristoffersen,
Rådgiver for pedagogisk utvikling

NYTT FRA IF

NEDGANG: KREVENDE FOR FOLKEHØGSKOLENE

Folkehøgskolene er nå i gang med oppstarten av et nytt skoleår. Dessverre er det færre elever som begynner på folkehøgskole nå enn i fjor.

Søknadsåret startet dramatisk dårlig, men vi har heldigvis fått inn noen flere elever i løpet av sommeren og har hentet igjen noe av det tapte. Svært mange skoler starter likevel opp skoleåret med færre elever enn de hadde håpet på.

Det kan være mange grunner til dette, men vi har sett igjennom hele koronatiden og nå med krig og økende priser at generell uro i samfunnet gjør ungdommer usikre på valget av folkehøgskole. Vi ser fra ungdomsundersøkelser at ungdommer er bekymret for økonomien og at de foretrekker å tjene penger i stedet for å bruke dem. I tillegg er det mye som kan tyde på at ungdommer velger å bli boende hjemme lenger av økonomiske årsaker.

De linjene som har blitt hardest rammet er linjer innen friluftsliv og idrett. Linjer med et tydeligere «yrkesfokus» - linjer der man får en kompetanse som kan brukes til yrke eller utdanning – har gått mindre ned.

Vi ser også at linjer som koster så vidt mer enn det man får i studiestøtte også har fått færre søknader enn både rimeligere og dyrere linjer. Dette kan vise et skille i samfunnet der noen ungdommer fint kan velge de dyreste linjene på folkehøgskole uten bekymring for betalingsevnen mens andre ungdommer har blitt mer prisfokuserte og har valgt linjer som ikke krever økonomisk støtte fra foreldre.

I skrivende stund tigger det fortsatt inn søknader og vi kan håpe på at elevtallet øker fram mot skolestart og før 1. oktober. I tillegg kan det være lurt å tenke halvårskurs til våren.

NORDISK INFORMASJONSMØTE

I slutten av august møttes informasjonsskontorene for folkehøgskolene i de nordiske landene i Oslo. Vi møtes med våre kolleger en gang i året og disse møtene bruker å være svært inspirerende.

INFORMASJONSKONFERANSE

I midten av september møtes deltakere fra de fleste folkehøgskoler til en felles informasjonskonferanse i Sandvika.

Vi får besøk av både *Forsvaret* og *Leger uten grenser* og i tillegg vil det være temaer som kundereisen, grafisk profil og merkevarebygging.

Dorte Birch

KOMMENTARKORPS

VIL DU VÆRE MED I EN PANELSAMTALE PÅ VÅRT WEBINAR 4. DESEMBER?

Internasjonalt Utvalg (IU) skal arrangere et webinar for å markere IUs 40 år mandag 4. desember fra kl. 12:00 til 14:00.

Har du tidligere vært medlem i IU (Internasjonalt utvalg), eller har du noen minneverdige opplevelser fra IUs arbeid? Da vil vi gjerne høre fra deg! Vi planlegger et webinar i slutten av november for å markere IUs 40 år. Som del av markeringen vil vi sette opp en samtale om IUs betydning gjennom årene. For å få til det trenger vi et par ildsjeler som kan tenke seg å dele sine tanker om hva IU har vært, og hva IU kan være. Lite som stort – alt er velkomment! Send meg i så fall en e-post på katinka@folkehogskole.no.

DET NYE IU

Før sommeren fikk vi endelig på plass det nye Internasjonale Utvalget. Vi er veldig glade for å ha med fire nye supre medlemmer på laget! IU består nå av Bernt Egil Alstadsæter fra Folkehøgskolen Nord-Norge, Anne Marit Træland fra Solborg folkehøgskole, Anna Jensen fra Hardanger folkehøgskole og Jonatan Rask som er ny rektor på Nordiska folkhögskolan.

Vi gleder oss til å fortsette å jobbe for at IU byr på relevant og inspirerende påfyll om temaer som demokrati, bærekraft og global bevissthet.

Vi ses til webinar i november!

Katinka Salomonsen Grane,
Rådgiver - Folkehøgskolerådet

Folkehøgskoleforbundet (FHF) har i sitt idé- og prinsippprogram ei målsetting om å vere rusta for og delta i den skulepolitiske debatten. På same måten er det ei målsetting for Folkehøgskolerådet å bidra til å styrke folkehøgskulane si stemme i samfunnsdebatten. Leiar i Folkehøgskolerådet har bidratt med fleire innspel, men det er behov for å bli meir synlege i det offentlege ordskiftet med bidrag frå personar som arbeider i folkehøgskulen.

Ein del saker i media har tendens til å framstille folkehøgskulen med vinklingar som ikkje set skuleslaget i eit positivt lys. Det har derfor blitt tatt initiativ til å opprette eit «kommentar-korps» for folkehøgskulen som kan synleggjere arbeidet i folkehøgskulen på ein sakleg og realistisk måte. Målsettinga er å etablere ei gruppe personar som ikkje taler på vegne av folkehøgskulen sentralt, men er sine egne sjølvstendige stemmer.

Planen er å sette i gang med ein workshop som oppstart og etablere eit nettverk av personar i folkehøgskulen. Det er også søkt midlar frå «Fritt ord» til dette. Tiltaket er i startfasen og det er interessant for FHF og NKF å kome i kontakt med personar som trivast med å ytre seg, liker å skrive og er interessert i å bidra med artiklar, debattinnlegg, kommentarar eller kronikkar som kan publiserast i aktuelle medier.

Einar Opsvik

OPPFØLGING AV ARBEIDET MED NOU OM FOLKEHØGSKOLENE

Etter at høringsfristen til NOU 2022:16 *En folkehøgskole for alle* gikk ut 30. april har det vært stille fra Kunnskapsdepartementet. Vi venter spent på hvordan kunnskapsminister Tonje Brenna vil følge opp arbeidet. Hun har tre alternative veier:

- Utarbeide en melding til Stortinget basert på Folkehøgskoleutvalgets utredning der regjeringens politikk og forslag skisseres og følges videre opp med utarbeidelse av ny folkehøgskolelov.
- Starte direkte med å utarbeide forslag til ny folkehøgskolelov som viser til utredningen fra Folkehøgskoleutvalget, hva høringsinstansene har sagt, hva regjeringen mener og deres forslag til lovparagrafer.
- Legge Folkehøgskoleutvalgets utredning i en skuff.

Folkehøgskolerådet tror Kunnskapsdepartementet vil velge alternativ 2) og starte arbeidet med å utarbeide forslag til ny folkehøgskolelov. Dersom statsråd Brenna har ambisjoner om å legge fram forslag til ny folkehøgskolelov før neste Stortingsvalg, har hun ikke mer enn tida og veien. Skal Stortinget rekke å behandle lovforslaget må det fremmes for Stortinget seinst tidlig vår

2025 for å kunne bli behandlet før Stortinget går fra hverandre i juni. Vi vet at Folkehøgskoleutvalget arbeidet med sitt forslag i 1,5 år. Det er like lenge som departementet har på seg fra nå. Arbeidet kan være omfattende eller enkelt alt ettersom hvor dypt kunnskapsministeren ønsker å gå til verks. Folkehøgskolenes mandat var å se på

- samfunnsoppdraget
- faglig kvalitet
- økonomiske og juridiske rammevilkår
- finansieringsordning som sikrer mangfold
- system for godkjenning av nye skoler og for vekst
- sikring av kunnskapsgrunnlaget om folkehøgskolene

Mandatet til utvalget var omfattende. I tillegg må Hurdalsplattformen hensyntas. Tiden er med andre ord knapp. Spørsmålet blir derfor om, og på hvilke områder statsråd Brenna vil fordype seg i. Vi venter derfor fortsatt i spenning på oppfølgingen og er klare når statsråden er klar.

Anne Tingelstad Wøien,
daglig leder i Folkehøgskolerådet

STØTTEANNONSER TIL FOLKEHØGSKOLEN

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00
Rektor: Reidar Nilsen
www.agder.fhs.no

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70
Rektor: Ingvild Tollehaug Jevne
www.afr.fhs.no

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90
Rektor: Mariann Aaland
www.buskerud.fhs.no

BØMLO FOLKEHØGSKULE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50
Rektor: Magne Grøneng Flokenes
www.bomlo.fhs.no

ELVERUM FOLKEHØGSKULE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00
Rektor: Per Egil Andersen
www.elverumfhs.no

EVJE FOLKEHØGSKOLE

4735 Evje
Tlf.: 37 88 60 05
Rektor: Steinar Bruun
www.evjefhs.no

FANA FOLKEHØGSKULE

5259 Hjeltestad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60
Rektor: Tore Haltli
www.fanafhs.no

FJORDANE FOLKEHØGSKULE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80
Rektor: Silvia van Hesik Førde
www.fjordane.fhs.no

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50
Konst. rektor: Anja Helene Stidahl
www.follo.fhs.no

FOSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85
Rektor: Arnhild Finne
www.fosen.fhs.no

HADELAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00
Rektor: Arne Ruste
www.hafos.no

HALLINGDAL FOLKEHØGSKULE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70
Rektor: Janne Merete Sukka
www.hallingdal.fhs.no

HARDANGER FOLKEHØGSKULE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00
Rektor: Trond Instebø
www.hardanger.fhs.no

HARSTAD FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77
Rektor: Harald Markussen
www.trondarnes.fhs.no

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00
Rektor: Lars Petersen
www.idrettsskolen.com

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00
Rektor: Monica Cecilie Høien
www.jarenfhs.no

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60
Rektor: Jarle Nilssen
www.karmoy.fhs.no

LOFOTEN FOLKEHØGSKOLE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80
Rektor: Lisa Blom
www.lofoten.fhs.no

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70
Rektor: Viggo Bjørge
www.manger.fhs.no

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99
Rektor: Rune Hovde
www.more.fhs.no

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen
www.namdals.fhs.no

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00
Rektor: Signe Therese Strøm
www.nansenskolen.no

NESTOR MELSOMVIK

3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00
Rektor: Terning Dahl-Hansen
www.nestorutvikling.no

NORDISKA FOLKEHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Rektor: Jonatan Rask
www.nordiska.fhsk.se

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00
Rektor: Kristian Lund Silseth
www.nordmore.fhs.no

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømna
Tlf.: 75 02 92 80
Rektor: Geir Nydahl
www.nordnorsk-pensjonistskole.no

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92
Rektor: Ketil Foss
www.pasvik.fhs.no

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00
Rektor: Arild Moen
www.pedermorset.no

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60
Rektor: Rolf Joar Stokke
www.ringebu.fhs.no

RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00
Rektor: Morten Eikenes
www.ringerike.fhs.no

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10
Rektor: Haldis Brubæk
www.romerike.fhs.no

SANDEFJORD FOLKEHØGSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90
Rektor: Fredrik Møller-Hansen
www.skiringssal.fhs.no

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40
Rektor: Kristine Rønning
www.seljord.fhs.no

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf.: 924 23 106
Rektor: Marita Alverhøy
www.setesdal.fhs.no

SKAP KREATIV FOLKEHØGSKOLE

Neseveien 1
4514 Mandal
Rektor: Hanne Christine
Seyffarth-Fuglestveit
www.skapmandal.no

SKJEBERG FOLKEHØGSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 11 75 60
Rektor: Lene Dyrkorn
www.skjeberg.fhs.no

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20
Rektor: Lars Waade
www.skogn.fhs.no

SOGNDAL FOLKEHØGSKULE

6856 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75
Rektor: Ole Karsten Birkeland
www.sogndal.fhs.no

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70
Rektor: Siri Thorson
www.solbakken.fhs.no

STAVANGER URBAN FOLKEHØGSKOLE STUF

4014 Stavanger
Tlf.: 93 08 62 77
Rektor: Geir Bakken
www.stufskole.no

STORD FOLKEHØGSKULE

5411 Stord
Tlf.: 40 40 17 53
Rektor: Torunn Laurhammer
www.stordfhs.no

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00
Rektor: Eirik Stensland
www.sundfhs.no

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10
Rektor: Bente Sjø
www.sunnfolk.no

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00
Rektor: Elin Evenrud
www.toneheim.no

TORSBUS FOLKEHØGSKOLE

7320 Fannrem
Tlf.: 72 47 98 50
Rektor: Torbjørn Solem
www.torshus.com

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00
Rektor: Live Hokstad
www.toten.fhs.no

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50
Rektor: Tormod Gjersvold
www.trondertun.no

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11
Rektor: Mette Haustreis
www.vefsnfolkehogskole.no

VOSS FOLKEHØGSKOLE

5704 Voss
Tlf.: 56 52 90 40
Rektor: Siren Øyan Kulbeck
www.voss.fhs.no

ØYREKKA FOLKEHØGSKOLE

7284 Mausund
Tlf.: 48 94 09 00
Rektor: Nina Iversen
www.oyrekka.fhs.no

ÅL FOLKEHØGSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Rektor: Ann-Kristin Malmquist
www.al.fhs.no

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90
Rektor: Lena Andresen
www.aasane.fhs.no

TEKST- OG DIKTSTAFETTEN:

Sveinung Oppegaard – teaterlærer på Romerike folkehøgskole, ble utfordret av Lillian Hammer fra Peder Morset folkehøgskole.

«Hold sinnet mjukt» av Hans Børli

– Hold sinnet ditt mjukt,
sier en stemme i vinden.
– La det ikke stivne
av år og alder. Smør det
med dagenes gule soltalg,
dynk det med dogg fra en blomsterkalk,
garv det i motgangs bitre saltlake.
Hold sinnet ditt vårt og villig
som greina i brisen:
en hvileplass for fugler
med vingen blå av himmelduft.

Børli er en av mine favorittdiktere, og dette er et av mine favorittdikt – så enkelt kan det være.

Sveinung utfordrer Øyunn Bjørge, teater- og yogalærer på Solbakken folkehøgskole til neste nummer av magasinet.